

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, Z. Ú., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**FENOMÉN DROGOVÉ ZÁVISLOSTI NA DRUHÉM
STUPNI ZÁKLADNÍCH ŠKOL A VÝZNAM PREVENCE
DROGOVÉ KRIMINALITY**

Autor práce: Dominika Kratochvílová

Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě

Forma studia: Prezenční

Vedoucí práce: Mgr. Bc. Josef Kříha, PhD.

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2022

VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH STUDIÍ, z. ú.
Žižkova tř. 6, 370 01 České Budějovice

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení studenta: Dominika Kratochvílová
Studijní program: Bezpečnostně právní činnost
Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě
Forma studia: Prezenční
Místo studia: České Budějovice

Název bakalářské práce: Fenomén drogové závislosti na druhém stupni základních škol a význam prevence drogové kriminality

Název bakalářské práce v anglickém jazyce: The Phenomenon of Drug Addiction in the Second Stage of Primary Schools and the Importance of Drug Crime Prevention

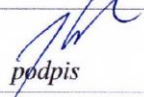

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií
Vedoucí bakalářské práce (jméno a příjmení, titul):
Mgr. Bc. Josef Kříha, PhD.

Datum zadání bakalářské práce (měsíc, rok): Březen, 2021

Cíl bakalářské práce: **Hlavním cílem práce** je formou širšího analyticko-syntetizujícího vhledu primárně teoreticky demonstrovat základní pojmosloví a východiska zkoumané tematické oblasti, které dále reflektují podmínky a příčiny užívání drog dětmi tzv. „staršího“ školního věku včetně účinků jejich užívání. V rámci užšího tematického postihu bude rámcově demonstrován význam prevence drogové kriminality u mládeže. **Vedlejším cílem práce** bude formou empirického kvalitativního šetření dále detekovat možný výskyt nabízení či užívání drog, včetně kvalitativní úrovně informovanosti oslovených respondentů, tj. žáků tzv. „staršího“ školního věku o drogách a drogové kriminalitě zaměřených na vybraná školská zařízení v Kadani a Sezimově Ústí.

Student: Dominika Kratochvílová	30.3.2021 datum	 podpis
Vedoucí práce: Mgr. Bc. Josef Kříha, PhD.	14.5.2021 datum	 podpis

Schvaluji zadání bakalářské práce:

Vedoucí katedry: doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.	12.5.2021 datum	 podpis
Prorektorka pro studium a vnitřní záležitosti: RNDr. Růžena Ferebauerová	21.5.21 datum	 podpis
Pověřený rektor: doc. Ing. Jirí Dušek, Ph.D.	24.5.2021 datum	 podpis

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v seznamu použitých zdrojů.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce v elektronické podobě ve veřejně přístupné části infodisku VŠERS, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky vedoucí(ho) a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce systémem na odhalování plagiátů.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce Mgr. Bc. Josefovi Kříhovi, Ph.D., za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

ABSTRAKT

KRATOCHVÍLOVÁ, D. *Fenomén drogové závislosti na druhém stupni základních škol a význam prevence drogové kriminality: bakalářská práce*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2022. 85 s. Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Bc. Josef Kříha, PhD.

Klíčová slova: droga, závislost, starší školní věk, prevence, kriminalita

Věcná část bakalářské práce (dále jen „práce“) vyjadřuje prvotní ambici, tj. formou teoretického vhledu primárně objasnit základní východiska a pojmosloví zkoumané tematické oblasti, reflektující trvale celospolečensky i odborně aktuální téma fenoménu drogové závislosti a prevence drogové kriminality. V intencích empirické části „práce“ bude formu užitého kvalitativního výzkumného (dotazníkového) šetření, zaměřeného na vybraná školská zařízení, působící v rámci teritoriálního území města Kadaň a Sezimova Ústí detekován možný výskyt nabízení či užívání drog.

ABSTRACT

KRATOCHVÍLOVÁ, D. *The Phenomenon of Drug Addiction in the Second Stage of Primary Schools and the Importance of Drug Crime Prevention: Bachelor Thesis*. České Budějovice: The Collage of European and Regional Studies, 2022. 85 p. Supervisor: Mgr. Bc. Josef Kříha, Ph.D.

Key words: drug, addiction, secondary school age, prevention, criminology

The factual part of the bachelor thesis (further mentioned only „**thesis**“) expresses initial ambition, i.e. by the form of theoretical insight to explain the basic point and terminology of the thematic area. Reflecting permanently society-wide even professional up to date phoneme of drug addiction and prevention by drug criminology. In the internal empiric part of the thesis will the form of the utility of qualitative research (questionnaire) investigation, aimed at selected schools operating in the area of the city Kadaň and Sezimovo Ústí to detect the possible occurrence of drug offer or drug usage.

Obsah

Úvod	8
1 Cíl a metodika bakalářské práce	9
2 Základní pojmosloví a východiska zkoumané tematické oblasti	10
2.1 Droga	10
2.2 Závislost	12
2.3 Drogová závislost	13
2.4 Období staršího školního věku	14
3 Jednotlivé drogy a jejich účinky	16
4 Podmínky a příčiny užívání drog dětmi	23
5 Příčiny drogové závislosti	26
6 Návykový problém u dítěte	28
7 Kriminalita	30
8 Kontrola kriminality	32
9 Prevence kriminality mládeže	34
10 Trestní odpovědnost mladistvých	41
11 Empirická část	44
11.1 Výsledky kvalitativního výzkumného (dotazníkového) šetření na základní škole v Kadani.....	45
11.2 Výsledky kvalitativního výzkumného (dotazníkového) šetření na základní škole v Sezimově Ústí.....	58
11.3 Dílčí a zevšeobecňující závěrečné výstupy empirického šetření.....	71
Závěr	75
Seznam použitých zdrojů	76
Seznam zkratk	79
Seznam tabulek a grafů	80
Přílohy	82

Úvod

Je nesporným faktem, že fenomén zneužívání návykových látek je trvalým celospolečenským problémem. Návykové látky mají škodlivé a devastující účinky, jak na dospělé, tak zejména na mládež, která s nimi často může přicházet do styku. Dle názoru zpracovatelky bakalářské práce (dále jen „práce“) se lze přiklonit k vyhodnocovaným názorům odborné, ale i laické veřejnosti, které z pohledu cílenosti preventivních aktivit zdůrazňují význam již tzv. „primární prevence“, ale i úžeji sekundární prevence, která je již specificky zaměřena na mládež, u které existuje větší pravděpodobnost užívání návykových látek či páchání trestné činnosti. Aby se předešlo drogovým problémům u mládeže je třeba mládež dostatečně a kvalitně informovat o návykových látkách a jejich nebezpečí. V rámci prevence také lze aplikovat prevenci sociální, situační a prevenci viktinnosti. Nasměrování preventivních aktivit k cílovým skupinám je tzv. přizpůsobeno jejich charakterem.

Období tzv. „staršího školního věku“ je zlomovým obdobím ve kterém se jedinec hledá a snaží se porozumět sám sobě. S tím se pojí např. zájem experimentovat s návykovými látkami nebo ztráta dřívějších koníčků a zahánění nudy užíváním drog. Proto pokud jedinec v tomto věku užívá návykové látky je třeba zjistit příčiny užívání a dbát na prevenci.

Volba tématu „práce“ *„Fenomén drogové závislosti na druhém stupni základních škol a význam prevence drogové kriminality“* byla motivována osobními zkušenostmi zpracovatelky „práce“, která mimo jiné žije v tzv. „vyloučené městské lokalitě“. S lidmi a i dětmi, které užívají drogy se setkávala a setkává i v současné době. Sleduje, jaký vliv drogy na člověka mají, a proto se rozhodla na toto téma zpracovat bakalářskou práci.

1 Cíl a metodika bakalářské práce

Věcná část „práce“ se dělí formou teoretického a dílem empirického vzhledu zabývá podmínkami a příčinami užívání drog dětmi staršího školního věku, příčinami vzniku drogové závislosti, kriminalitou mládeže a její prevencí.

Hlavním cílem této „práce“ je primárně teoreticky demonstrovat základní pojmosloví a východiska zkoumané tematické oblasti. Pro charakteristiku základních pojmosloví byla využita analýza dostupné literatury a pramenů od významného autorského proudu, např. od autorky Jany Mahdalíčkové či autora Jiřího Presla a Karla Nešpora.

Vedlejším cílem „práce“ je formou empirického kvalitativního výzkumného (dotazníkového) šetření detekovat možný výskyt nabízení či užívání drog, včetně kvalitativní úrovně informovanosti oslovených respondentů, tj. žáků tzv. „staršího školního věku“ o drogách a drogové kriminalitě. Empirické šetření je zaměřeno na vybraná školská zařízení nacházející se v rámci teritoriálního města Kadaň a Sezimovo Ústí. Pro zjištění vedlejšího cíle je využito empirického kvalitativního výzkumného (dotazníkového) šetření, které obohacuje teoretickou část bakalářské práce. Empirické šetření bylo provedeno formou tzv. „online“ anonymních dotazníků, které byly, ze strany pedagogů vybraných základních škol v Kadani a Sezimově Ústí, rozeslány žákům druhých stupňů základních škol.

Struktura „práce“ je rozdělena na dvě části. První a nejrozsáhlejší částí je část teoretická, která je zaměřena na charakteristiku základního pojmosloví a východisek zkoumané tematické oblasti, např. droga, závislost, drogová závislost a období staršího školního věku. „Práce“ se dále zabývá např. charakteristikou a účinky jednotlivých drog, příčinami drogové závislosti, kriminalitou mládeže a její prevencí.

Navazující částí „práce“ je část empirická, která zkoumá možný výskyt a užívání drog a kvalitativní úroveň informovanosti žáků u vybraných školských zařízení, tj. základních škol, nacházejících se v rámci teritoriálního území města Kadaň a Sezimovo Ústí. Jednotlivým pedagogům byly zaslány prostřednictvím emailu odkazy na anonymní dotazníky, které byly dále rozeslány jednotlivým žákům druhých stupňů základních škol. Dotazníky obsahovaly dohromady 17 otázek, z toho 14 otevřených a 4 polouzavřené.

2 Základní pojmosloví a východiska zkoumané tematické oblasti

2.1 Droga

„Slovo droga pochází z arabského slova duran, což je výraz pro léčivo. Slovo droga tedy původně bylo názvem pro surovinu na výrobu léků. Stejný význam má v současnosti také ve farmacii.“¹

V českém právním řádu se pojem „droga“ nepoužívá. Místo toho se používá pojem „návyková látka“. *„Návykovou látkou se rozumí alkohol, omamné látky, psychotropní látky a ostatní látky způsobilé nepříznivě ovlivnit psychiku člověka nebo jeho ovládací nebo rozpoznávací schopnosti nebo sociální chování.“²*

Každá jednotlivá droga však má svou specifickou charakteristiku a to např. z důvodu návykovosti. Máme druhy drog, u kterých nejsou zaznamenány případy vypěstování si návyku člověkem. Dalším důvodem je změnění stavu vědomí, jelikož kofein ani nikotin v běžně užívaných dávkách neovlivňují lidské vědomí.

V běžném životě se s drogami můžeme setkat skoro na každém kroku. S drogami běžně dostupnými se lze setkat skoro v každém obchodě. V tomto případě jde o alkohol, tabákové výrobky, ale také o kávu nebo čaj. Ovšem tyto drogy jsou považovány za legální a společností tolerovány. Přestože jsou tyto látky legální neznamena to, že na společnost nemají negativní vliv. S těmito legálními drogami se většina jedinců poprvé seznámí již v útlém věku. Jedná se o první lok alkoholu či kávy a také o první tah z cigarety. Ovšem čím dříve přijde jedinec do styku s těmito legálními drogami je pravděpodobné, že se dostane do styku i s drogami nelegálními.³

¹ MAHDALÍČKOVÁ, J. *Víme o drogách všechno?*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. s. 9.

²ČESKO. *Zákon č. 40/2009 Sb. trestní zákoník*. In Sbíрка zákonů, Česká republika. 2009, částka 11. [online]. [cit. 2021-09-27]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40>

³ PRESL, J. *Drogová závislost: Může být ohroženo i Vaše dítě?*. 2. rozšířené vydání. Praha: MAXDORF, 1995. s. 9.

Způsob dělení drog

Drogu nelze zařadit pouze do jedné skupiny s tím, že jde o věc zakázanou či škodlivou. Drogy se dělí na skupinu drog léčivých a skupinu drog omamných. O drogu jako léčivo se jedná, jde-li o sušené nebo jiným způsobem zpracované rostliny, živočichy, části živočichů, které jsou následně využívány k léčení nebo pro vznik léčivých látek. Drogy omamné jsou látky, které mají povětšinou negativní vliv na psychiku, jsou zpravidla návykové, škodlivé a nelegální.⁴

Drogy dělené dle legislativy se dělí na legální a nelegální. Mezi legální drogy se řadí alkohol, tabákové výrobky, léky či ředidla. Jde tedy o drogy, které jsou společensky tolerované, avšak jejich prodej je na základě zákona povolen od věku 18 let. Jejich dostupnost je široká, lze si je zakoupit v běžných obchodech s potravinami, v drogeriích, lékárnách či v restauracích. I tyto drogy jsou nebezpečné, škodlivé a je zde možný vznik závislosti. Nelegální drogy jsou společností netolerované. Jejich dostupnost není již tak dostupná a její pořízení je obtížnější. Výroba, prodej, předávání a uchovávání těchto drog je nezákonné.

Dle rizika pro uživatele se drogy dělí na měkké a tvrdé. Měkké drogy jsou drogy, které se považují za méně nebezpečné a případnou závislost a poškození zdraví vyvolávají po delší době či v menším rozsahu. Tvrdé drogy se pojí s velkým rizikem vzniku závislosti a poškozením zdraví i sociálního prostředí uživatele.⁵

Poslední způsobem dělení drog je dle působení na psychiku člověka na látky stimulační, tlumivé a halucinogenní. Stimulační látky jsou látky, které mají povzbuzující účinky na lidskou psychiku. Užívání těchto látek s sebou nese riziko vzniku výrazné psychické závislosti a poruchy chování osobnosti. V rámci České republiky se mezi tyto látky řadí zejména kokain a crack, dále amfetaminy a jejich deriváty a jako poslední MDMA, lépe známa jako extáze.⁶

⁴ *Zdroje léčivých látek aneb co je to vlastně droga* [online]. Český rozhlas, 2011 [cit. 2021-09-27]. Dostupné z: <https://temata.rozhlas.cz/zdroje-lecivych-latek-aneb-co-je-vlastne-droga-7857252>

⁵ *Substituční léčba: Rozdělení drog* [online]. Praha [cit. 2022-01-23]. Dostupné z: <https://www.substitucni-lecba.cz/rozdeleni-drog>

⁶ *Státní zdravotní ústav. Stimulační látky: Co to je?* [online]. Praha: Ministerstvo zdravotnictví ČR a Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR, 2021 [cit. 2021-10-08]. Dostupné z: <https://www.nzip.cz/clanek/258-stimulacni-latky-zakladni-informace>

Tlumivé látky mají opačný účinek na lidskou psychiku. Jejich účelem je utlumit tělesnou i duševní aktivitu člověka. Řadíme mezi ně opiáty, léky na spaní a zklidnění při úzkostech, dále se sem řadí také alkohol.⁷ A jako posledními jsou látky halucinogenní, které ovlivňují lidskou psychiku, smyslové vnímání a celkově zkresluje realitu a vnímání sebe sama. Volně lze tyto látky rozdělit na pravé halucinogeny a nepravé. Pravými se označují drogy jako jsou lysohlávky a LSD. Za nepravé pak máme drogy konopné, jimiž jsou marihuana a hašiš.⁸

Aby mohla být droga brána za drogu musí vykazovat určité účinky. Prvním účinkem je psychotropní účinek, který působí na psychiku a tím dokáže měnit naše vnímání okolí i samu samého. Druhým účinkem je potenciál závislosti, což znamená, že droga může vyvolat závislost.⁹

2.2 Závislost

„Je to skupina fyziologických, behaviorálních a kognitivních fenoménů, v nichž má užívání nějaké látky nebo třídy látek u daného jedince mnohem větší přednost před jiným jednáním, kterého si kdysi cenil. Centrální popisnou charakteristikou syndromu závislosti je touha (často silná, někdy přemáhající) brát psychoaktivní látky (které mohou, avšak nemusí být lékařsky předepsány), alkohol nebo tabák. Návrat k užívání látky po období abstinence často vede k rychlejšímu znovuobjevení jiných rysů syndromu, než je tomu u jedinců, u nichž se závislost nevyskytuje. Definitivní diagnóza závislosti by se obvykle měla stanovit pouze tehdy, jestliže během jednoho roku došlo ke třem nebo více z následujících jevů:

- a) silná touha nebo pocit puzení užívat látku;*
- b) potíže v sebeovládání při užívání látky, a to, pokud jde o začátek a ukončení nebo množství látky;*

⁷ Státní zdravotní ústav. *Tlumivé látky: Co to je?* [online]. Praha: Ministerstvo zdravotnictví ČR a Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR, 2021 [cit. 2021-10-08]. Dostupné z: <https://www.nzip.cz/clanek/244-tlumive-latky-zakladni-informace>

⁸ Státní zdravotní ústav. *Halucinogenní látky: Co to je?* [online]. Praha: Ministerstvo zdravotnictví ČR a Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR, 2021 [cit. 2021-10-08]. Dostupné z: <https://www.nzip.cz/clanek/303-halucinogenni-latky-zakladni-informace>

⁹ MUDr. PRESL, J. *Drogová závislost: Může být ohroženo i Vaše dítě?* 2. rozšířené vydání. Praha: MAXDORF, 1995, s. 9.

c) *tělesný odvykací stav. Látka je užívána s úmyslem zmenšit příznaky vyvolané předchozím užíváním této látky, případně dochází k odvykacímu stavu, který je typický pro tu, kterou látku. K mírnění odvykacího stavu se také někdy používá příbuzná látka s podobnými účinky;*

d) *průkaz tolerance k účinku látky jako vyžadování vyšších dávek látek, aby se dosáhlo účinku původně vyvolaného nižšími dávkami (jasné příklady lze nalézt u jedinců závislých na alkoholu a opiátech, kteří jsou s to brát denně takové množství látky, jež by zneschopnilo nebo i usmrtilo uživatele bez tolerance)*

e) *postupné zanedbávání jiných potěšení nebo zájmů ve prospěch užívané psychoaktivní látky a zvýšené množství času vyhrazeného k získání nebo užívání látky nebo zotavení se z jejího účinku;*

f) *pokračování v užívání i přes jasný důkaz zjevně škodlivých následků: poškození jater nadměrným pitím (depresivní stavy vyplývající z nadměrného užívání látek) nebo toxické poškození myšlení. “¹⁰*

2.3 Drogová závislost

Drogová závislost či dříve používaná toxikomanie je abnormální psychický a fyzický stav člověka vyvolaný častým užíváním drog. Tato závislost může zapříčít změnu chování a reakcí, které jsou vždy podmíněny touhou a potřebou drogu stále užívat. Jakmile drogově závislí člověk nemá pravidelný či dostatečný přísun drogy, jeho již na drogu zvyklý, metabolismus začne vykazovat poruchy funkcí. Přirozený stav metabolismu se užíváním drogy naruší a nahradí ho stav umělý, který je potřeba dalšími dávkami drogy udržovat. Drogová závislost je zařazena mezi chronická onemocnění centrální nervové soustavy. Je možné jednotlivé drogové závislosti diagnostikovat, následně léčit a také jim předcházet. Nehrozí tu pouze narušení fyzického zdraví jako je únava, nespavost, úbytek na váze či nevolnost, ale také narušení zdraví psychického čímž mohou být deprese, halucinace, zrakové a sluchové iluze. Případné projevy drogové závislosti se u jednotlivých typů drog liší svou intenzitou anebo se vůbec neprojeví. ¹¹

¹⁰ NEŠPOR, K. *Návykové chování a závislost: současné poznatky a perspektivy léčby*. 5. rozšířené vydání. Praha: Portál, 2018, s. 18.

¹¹ MAHDALÍČKOVÁ, J. *Víme o drogách všechno?*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. s.31-32.

Drogovou závislost lze rozdělit na psychickou a fyzickou. Psychická závislost znamená, že člověk má potřebu drogu znovu požit. Jeho chování je přizpůsobeno pouze na to získat drogu a nejeví zájem o nic jiného. Fyzická závislost vykazuje abstinenční příznaky. Organismus si již na pravidelný přísun drogy zvykl a pokud dojde k přerušení užívání drogy, tělo si začne říkat o to, na co bylo zvyklé a chybí mu.¹²

Drogová závislost je společenským fenoménem, který se týká nejen drogově závislého jedince, ale také společnosti, ve které se pohybuje. Při užívání legálních drog jsou drogově závislí společností do jisté míry tolerováni. Tolerováni nejsou od té doby, kdy začínají být pro společnost nebezpeční. Avšak k užívání tvrdých drog společnost přistupuje ihned jako k prohřešku.¹³

Drogová závislost je jedním z možných rizik užívání drog. Závislost není tím nejzávažnějším rizikem drog. Není tím myšleno, že by drogová závislost nebyla závažným problémem, ale závažnějšími následky užití drog bývají např. smrtelné otravy či smrtelné dopravní nehody vzniklé pod vlivem drog.¹⁴

Dále je nutné podotknout, že v čím mladším věku začne jedinec drogy užívat, tím existuje vyšší riziko vzniku závislosti. Je možné narušení vývoje osobnosti jedince, který drogy užívá v nízkém věku.¹⁵ U mládeže, při závislosti nebo užívání drog, dochází k zaostávání v psychosociálním vývoji. Je tím myšleno, že užívání drog či závislost na nich mládeži způsobí problémy v sociálním životě, ve vzdělávání, v emoční oblasti apod.¹⁶

2.4 Období staršího školního věku

Období staršího školního věku se vymezuje mezi 12 až 15 rokem věku. Lze toto období charakterizovat jako období pubescence neboli dospívání. Jedinec začíná projevovat své názory, navazuje nové vztahy mimo rodinu, je více kritický ke svému

¹² MAHDALÍČKOVÁ, J. *Víme o drogách všechno?*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. s. 33-34.

¹³ PRESL, J. *Drogová závislost: Může být ohroženo i Vaše dítě?* 2. rozšířené vydání. Praha: MAXDORF, 1995, s. 46.

¹⁴ NEŠPOR, K. *Návykové chování a závislost: současné poznatky a perspektivy léčby*. 5. rozšířené vydání. Praha: Portál, 2018, s. 74.

¹⁵ MAHDALÍČKOVÁ, J. *Víme o drogách všechno?*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. s. 20.

¹⁶ NEŠPOR, K. *Návykové chování a závislost: současné poznatky a perspektivy léčby*. 5. rozšířené vydání. Praha: Portál, 2018, s. 74.

okolí a také odmítá autority. Dále se dostávají změny nálad, nepředvídatelná chování, snaha o dospělé chování apod. Jedinec se v tomto složitém období snaží najít sám sebe a sám sobě porozumět.¹⁷

Také jsou možné problémy v rodině a ve škole. Jedinec, který dříve choval respekt a autoritu k většině lidí si začíná vybírat ke komu bude opravdu vzhlízet. Snaží se od rodičů odlišit, projevit svůj vlastní názor na konkrétní věc. Je důležité, aby rodiče se svým dítětem o všem otevřeně diskutovali. Není dobré, aby si dítě myslelo, že se svým rodičům nemůže svěřit. Pokud by k tomuto došlo je možné, že se jedinec začne uzavírat do sebe anebo začne vyhledávat jinou společnost, které by se mohl svěřit.¹⁸

Jedince z velké části ovlivňují jeho vrstevníci. Každý má volbu toho si vybrat, kdo ho bude nějakým způsobem ovlivňovat. Ovšem občas z vlastního pohledu nelze vidět, že je člověk ovlivňován negativně. Je tedy důležité, aby i rodiče dohlíželi na společnost pohybující se okolo jejich dítěte. Dá se říci, že je i v zájmu rodičů, aby vrstevníci jeho dítě ovlivňovali a rozvíjeli tím správným způsobem. V tomto období děti začínají experimentovat či trvale užívat drogy. Vrstevníci a přátelé, kteří drogy užívají jsou pro dítě v tomto období velice rizikovým činitelem. Jak již bylo zmíněno, tak dítě ne vždy dokáže rozeznat, kdo je pro něho dobrým vzorem. V takovém případě je důležitý dohled rodičů.¹⁹

V tomto období se dítěti také začínají měnit priority. Je pravděpodobné, že dítě přestane dělat aktivity, které mělo dříve rádo a staví před ně jiné aktivity. Pokud dítěti není zajištěna kvalitní náhrada volnočasových aktivit je možné, že se dítě začne více setkávat se svými vrstevníky a není vyloučeno např. užívání drog či páčání trestné činnosti.

¹⁷ NEŠPOR, K. *Vaše děti a návykové látky*. Praha: Portál, 2001. s. 40.

¹⁸ PTÁČEK, J. a KUŽELOVÁ, H. *Vývojová psychologie pro sociální práci* [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, 2013. [cit. 2021-10-08]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/documents/20142/954010/psychologie.pdf/91da3174-0856-99ce-5c24-2704a0cc7d55>

¹⁹ NEŠPOR, K. *Vaše děti a návykové látky*. Praha: Portál, 2001. s. 40.

3 Jednotlivé drogy a jejich účinky

Každá jednotlivá droga má svou specifickou charakteristiku a to např. z důvodu návykovosti. Máme druhy drog, u kterých nejsou zaznamenány případy vypěstování si návyku člověkem. Dalším důvodem je změnění stavu vědomí, jelikož kofein ani nikotin v běžně užívaných dávkách neovlivňují lidské vědomí.²⁰ V této práci jsou drogy rozdělené na tzv. měkké a tvrdé drogy.

Měkké drogy

Nikotin

Nikotin je rostlinný alkaloid obsažený v tabákové rostlině. Jedná se o silně toxickou a bezbarvou látku. Smrtelná dávka nikotinu pro člověka se pohybuje kolem 80 mg.²¹ Nikotin lze užít formou kouření, šňupání a žvýkání. Jedná se o drogu legální.²²

Nikotin se rychle vstřebává do plicních sklípků a jeho účinky nastupují brzy. Dostávají se nevolnosti, bolesti hlavy či závratě. Při dlouhodobém užívání se objevují srdeční potíže, nemoci cév či nemoci spojené s dýchacím systémem. Ohroženi na zdraví jsou i ti, kteří nikotin užívají pasivně. Jedná se o osoby, které, v tomto případě, nekouří, ale zdržují se v zakouřených prostorách. Týká se to především dětí, které žijí s rodiči kuřáky. Dětem to může způsobit astma a zánět dýchacích cest.²³ Užívání tabáku vyvolává psychosociální závislost. Jde o závislost, kdy má člověk užívání nikotinu spjaté s určitou situací, jako je kouření zároveň při konzumaci alkoholu či při stresové situaci. Fyzická závislost vzniká dlouhodobým užíváním nikotinu a nastává individuálně.²⁴

²⁰ NEPUŠTIL, P a GEREGOVÁ, M. *Bez podmínek: metody psychosociální podpory pro lidi užívající drogy*. Brno: Masarykova univerzita, 2020, s. 20.

²¹ Kolektiv autorů sdružení SANANIM. *Drogy : otázky a odpovědi : příručka pro rodinné příslušníky a pomáhající profese*. Praha: Portál, 2007, s. 142.

²² Státní zdravotní ústav. *Užívání tabáku - základní pojmy* [online]. Praha: Ministerstvo zdravotnictví ČR a Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR, 2021 [cit. 2021-10-12]. Dostupné z: <https://www.nzip.cz/clanek/431-uzivani-tabaku-zakladni-pojmy>

²³ NEŠPOR, K. a CSÉMY, L. *Alkohol, drogy a vaše děti: Jak problémům předcházet, jak je včas rozpoznat, jak je zvládat*. 2. rozšířené vydání. Praha: Sportpropag, MŠMT ČR, 1994s. 68.

²⁴ Kolektiv autorů sdružení SANANIM. *Drogy : otázky a odpovědi : příručka pro rodinné příslušníky*. Praha: Portál, 2007, s. 144.

Konopné drogy

Konopí seté je jednoletá, dvoudomá rostlina. Existuje více druhů této rostliny, které se liší množstvím látky THC. Jedná se o psychoaktivní látka obsaženou v květenství konopí. Tato látka je účinnější než alkohol. Marihuana je léčivá i psychotropní látka získávaná usušením květenství samičích rostlin. Marihuana se nejčastěji kouří buď čistá či smíchaná s tabákem jako cigareta. Možné je také marihuanu smíchanou s tabákem žvýkat.²⁵

Účinky po užití marihuany se liší, dle množství účinné látky. Mohou se vyskytnout pocity sucha v ústech, zarudnutí očí či zrychlený puls. Dále se objevují pocity euforie, bezdůvodný smích či halucinace. Účinky odeznívají dle dávky THC a celkovou vnímavostní člověka. Zpravidla však odeznívají do dvaceti čtyř hodin.²⁶ Dlouhodobějšími účinky bývá snížena obranyschopnost organismu, je možné poškození činnosti srdce a dýchacích cest. Dále hrozí poškození mechanické i logické paměti, poruchy vnímání nebo deprese.²⁷ Na marihuaně je také možné si vytvořit závislost. Nevyvolává úplně silnou fyzickou závislost, ale jde tu o překonání fyzických abstinčních příznaků, což je první krok při řešení závislostního onemocnění. Psychická závislost je nejvíce rozvinutá u pravidelných uživatelů marihuany.²⁸

Hašiš je zaschlá a zformovaná pryskyřice ze samičích rostlin konopí. Na rozdíl od marihuany obsahuje větší množství účinných látek, které mohou být až desetinásobné. Hašiš se užívá nejčastěji formou kouření pomocí skleněné dýmky. Kouří se buďto samostatně nebo s příměsí tabáku. Příznaky užívání hašiše jsou totožné s užíváním marihuany. Při jeho dlouhodobějším užívání je také možná psychická závislost.²⁹

²⁵ PRESL, J. *Drogová závislost: Může být ohroženo i Vaše dítě?*. 2. rozšířené vydání. Praha: MAXDORF, 1995, s. 31.

²⁶ Kolektiv autorů sdružení SANANIM. *Drogy : otázky a odpovědi : příručka pro rodinné příslušníky a pomáhající profese*. Praha: Portál, 2007, s. 155.

²⁷ MAHDALÍČKOVÁ, J. *Víme o drogách všechno?*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. s. 48-49.

²⁸ *Závislost na marihuaně: Závislí uživatelé marihuany* [online]. Praha, 2021 [cit. 2021-11-06]. Dostupné z: <https://adicare.cz/zavislosti/zavislost-na-marihuane/>

²⁹ MAHDALÍČKOVÁ, J. *Víme o drogách všechno?*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. s. 51.

Tvrdé drogy

Alkohol

Alkohol je sloučenina, která se získává kvašením jednoduchých cukrů. Účinnou látkou alkoholu je Etanol. Jedná se o bezbarvou, hořlavou kapalinu se specifickým zápachem. Mezi typické alkoholové produkty se řadí pivo, víno a destiláty. V objemových procentech alkoholu pivo obsahuje do 5% alkoholu, víno zhruba 12% alkoholu a destiláty se pohybují od 37.5% výše.³⁰

Alkohol se řadí mezi tlumivé látky, avšak záleží na množství jeho pozření. Malé množství alkoholu dokáže člověka povzbudit a uvolnit. Po větším množství užitého alkoholu začíná mít člověk problém s rovnováhou či sebekontrolou. V některých případech může dojít k utlumení dýchacího a nervového centra. Ohroženo je i psychické zdraví, kdy se po několika letech užívání alkoholu mohou dostavit halucinace a paranoia. Možnost vytvoření si závislosti na alkoholu je vcelku vysoká. Pokud se s užíváním alkoholu začne již v dětském a mladistvém věku je větší pravděpodobnost vzniku závislosti.³¹

Halucinogeny

Halucinogeny patří do skupiny přírodních i syntetických látek. Užití těchto látek ovlivňuje do různé hloubky vnímání člověka a je možné i vyvolání halucinací. Mezi halucinogenní drogy patří LSD a psilocybin.³²

LSD je nejznámější halucinogen. Vyskytuje se v námelu, který se nachází v semeníku žita, ječmene a pšenice. Námel obsahuje alkaloidy, které se používají k lékařským účelům, ale také k výrobě LSD. LSD se obvykle užívá perorálně formou papírků s obrázkem napuštěných LSD, tablet, želatiny či krystalků. LSD působí i při malých dávkách, při kterých nedochází přímo k halucinacím, ale stále se objevují lehké poruchy vnímání či euforie. Plné dávky LSD mají již účinky razantnější.

³⁰Prev-centrum: *Alkohol* [online]. Praha, 2017 [cit. 2021-10-16] Dostupné z: <https://www.prevcentrum.cz/informace-o-drogach/alkohol/>

³¹ Kolektiv autorů sdružení SANANIM. *Drogy : otázky a odpovědi : příručka pro rodinné příslušníky a pomáhající profese*. Praha: Portál, 2007, s. 138-142.

³² Kolektiv autorů sdružení SANANIM. *Drogy : otázky a odpovědi : příručka pro rodinné příslušníky a pomáhající profese*. Praha: Portál, 2007, s. 157-159.

Dochází ke kolísání tepu, rozšíření zornic, výraznějším poruchám vnímání prostoru a dostavuje se paranoia.³³

Psilocybin je psychoaktivní látka, která je obsažena v různých druzích hub Lysohlávek. Účinnost psilocybinu se u každé houby liší. Hrozí zde neodhadnutí účinné dávky a následně předávkování. Dále je možná záměna lysohlávek s jiným druhem hub, což může zapříčinit otravu. Účinky psilocybinu jsou podobné těm, které způsobuje LSD.³⁴

Celkově halucinogeny nevyvolávají psychickou či fyzickou závislost. Ovšem jsou tu rizika jako jsou např. flashbacky. Také velice nebezpečné halucinogeny užívat společně s jinými psychotropními látkami. Při takové situaci se rizika zvyšují.³⁵

Opiáty

Opiáty patří mezi návykové látky s tlumivými účinky. Získávají se ze zaschlé šťávy nezralých makovic opiového máku.

Opium je tedy zaschlá mléčná šťáva získávaná z nezralých makovic máku setého. Šťáva obsahuje alkaloidy, avšak největší podíl má morfin. Opium se užívá prostřednictvím dýmek, kdy se vdechuje kouř, ve kterém je obsažena část morfia. Přichází pocit euforie, pocit únavy a v některých případech i halucinace. Účinky přetrvávají několik hodin a končí spánkem a následnou kocovinou. Je možné také perorální užití, při kterém hrozí předávkování. Dále lze opium aplikovat injekčně. Zde hrozí vznik hnisavé bakteriální infekce, kdy se v místě aplikace dutiny vyplní hnisem.³⁶

Morfin je neúčinnější alkaloid opia. Jedná se o bílý krystalický prášek, který je bez zápachu. Morfin se aplikuje převážně injekčně. Jeho intoxikace je velice rychlá, kdy dochází k euforii a následnému utlumení mozku. Na morfinu je snadné si vypěstovat fyzickou i psychickou závislost.³⁷ Dále je větší šance na rychlé zvyšování tolerance. Stává se to v případě, kdy si organismus při pravidelném užívání zvyká na vyšší dávky

³³ MAHDALÍČKOVÁ, J. *Víme o drogách všechno?*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. s. 52-54.

³⁴ MAHDALÍČKOVÁ, J. *Víme o drogách všechno?*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. s. 54.

³⁵ Kolektiv autorů sdružení SANANIM. *Drogy : otázky a odpovědi : příručka pro rodinné příslušníky a pomáhající profese*. Praha: Portál, 2007, s. 159-161.

³⁶ MAHDALÍČKOVÁ, J. *Víme o drogách všechno?*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. s. 55.

³⁷ MAHDALÍČKOVÁ, J. *Víme o drogách všechno?*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. s. 55-56.

a pro své fungování či dosažení účinků potřebuje dávky čím dál vyšší. Tím dochází, že člověk začne převyšovat až smrtelné dávky.³⁸

Kodein je jeden ze základních alkaloidů opia. Jedná se o slabší analgetikum, které funguje jako lék na tlumení kašle a bolesti. Užívá se převážně perorálně, ale je také možné nitrožilní aplikace. Při nitrožilní aplikaci hrozí rychlé vytvoření psychické a fyzické závislosti. Při jeho užití se až jeho 10 % přemění na morfin.³⁹

Heroin je derivát morfinu. Jedná o jednu z nejnebezpečnějších návykových látek, která se vyskytuje jako prášek nebo granulát. Užívá se mnoha způsoby např. kouřením i společně s tabákem, šňupáním, inhalací a nejčastějším způsobem je nitrožilní aplikace. Účinky heroinu bývají pocity euforie, nevolnost či špatná koordinace. Při užívání heroinu hrozí vznik těžké psychické i fyzické závislosti.⁴⁰

Methadon je syntetický opioid. Jeho využití je spjaté s lékařstvím, kde se používá k léčbě závislosti na některé opiáty nebo odstranění touhy po opiátech. Methadon se užívá převážně perorálně, formou sirupu či tablet, ale někteří jej aplikují nitrožilně. Jeho účinky jsou stejné jako účinky heroinu či morfinu, jelikož působí na stejné receptory.⁴¹

Stimulanty

Stimulanty jsou psychoaktivní látky, které vyvolávají tělesné a duševní povzbuzení. Jedná se o chemicky různorodou skupinu látek. Ve správném množství mohou pomoci od únavy a člověka nabudí. Ve vyšším množství může vést k nekontrolovatelnému vzrušení, nespavosti, arytmií či duševním poruchám. Na stimulanty si lze vytvořit závislost. Z nelegálních drog se za stimulanty považuje pervitin, kokain a extáze. Všechny stimulanty však nejsou syntetické a nelegální. Přírodním a legálním stimulantem je např. kofein.⁴²

³⁸ Kolektiv autorů sdružení SANANIM. *Drogy : otázky a odpovědi : příručka pro rodinné příslušníky a pomáhající profese*. Praha: Portál, 2007, s. 170.

³⁹ MAHDALÍČKOVÁ, J. *Víme o drogách všechno?*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. s. 56.

⁴⁰ *Prev-centrum: Heroin* [online]. Praha, 2017 [cit. 2021-10-29]. Dostupné z: <https://www.prevcentrum.cz/informace-o-drogach/heroin/>

⁴¹ MAHDALÍČKOVÁ, J. *Víme o drogách všechno?*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. s. 58.

⁴² MAHDALÍČKOVÁ, J. *Víme o drogách všechno?*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. s. 58.

Pervitin, odborně metamfetamin, je syntetická stimulační látka. Vyskytuje se v podobě bílého prášku, který se užívá perorálně, šňupáním či nitrožilně. Pervitin jako stimulant navozuje pocit euforie a nabudí organismus po tělesné i psychické stránce. Dochází k zvýšení krevního tlaku, rozšiřují se oční zornice a může se dostavit třes. Lidské tělo najednou funguje naplno až do vyčerpání. Je pravděpodobný vznik halucinací či depresí po odeznění účinků. Tyto stavy mohou dále vést k sebevraždě. Při zneužívání pervitinu dochází k rychlému vytvoření si psychické závislosti a s tím se i zvyšuje tolerance.⁴³

Kokain je drogou přírodní, která se získává z keře koky. Vyskytuje ve formě bílého prášku. Nejčastějšími způsoby jeho užívání je šňupání, roztírání prášku po dásních a vyloučené není ani nitrožilní užívání. Po užití se člověk cítí velice nabuzený, může také být v lehké euforii.⁴⁴ Na kokainu vzniká velice silná psychická závislost a rychle roste tolerance.⁴⁵

Crack je čistá krystalická forma kokainu bez dalších kokainových alkaloidů či jiných příměsí. Vyskytuje se ve formě krystalů. Crack se užívá formou kouření, kdy se zahřeje a poté se kouří společně s tabákem či marihuanou. Účinky jsou podobné účinkům kokainu, ale jsou daleko účinnější a silnější. Jedná se o velice návykovou látku a vyvolává silnou psychickou závislost.⁴⁶

Extáze neboli MDMA je syntetická droga, která se řadí mezi amfetaminy. Vyskytuje se ve formě barevných tabletek, které se užívají perorálně anebo ve formě krystalků, které se šňupají. Svými účinky je na rozmezí látek stimulačních a halucinogenních. Při nižších dávkách je člověk empatický a otevřený. Při vyšších dávkách jsou účinky spíše stimulační. Na extázi je možný vznik závislosti, ale jde o závislost spíše psychickou.⁴⁷

⁴³ Kolektiv autorů sdružení SANANIM. *Drogy : otázky a odpovědi : příručka pro rodinné příslušníky a pomáhající profese*. Praha: Portál, 2007, s. 164-166.

⁴⁴ PRESL, J. *Drogová závislost. Drogová závislost: Může být ohroženo i Vaše dítě?*. 2. rozšířené vydání. Praha: MAXDORF, 1995, s. 17-18.

⁴⁵ MAHDALÍČKOVÁ, J. *Víme o drogách všechno?*. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 63-64.

⁴⁶ MAHDALÍČKOVÁ, J. *Víme o drogách všechno?*. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 64-65.

⁴⁷ Kolektiv autorů sdružení SANANIM. *Drogy : otázky a odpovědi : příručka pro rodinné příslušníky a pomáhající profese*. Praha: Portál, 2007, s. 161-164.

Těkavé látky

Těkavé látky jsou skupinou organických rozpouštědel či různých chemických látek. Tyto látky se užívají inhalací, tedy čicháním nebo vdechováním výparů různých rozpouštědel, barev, lepidel či ředidel. Tyto látky se objevují ve formách jako jsou plechovky s barvami, tuby s lepidly apod. Užívanými látkami bývá Benzen, Rajský plyn, či Trichlorethylen. Nejčastěji zneužívanou látkou však bývá toluen.⁴⁸

Toluen je organické rozpouštědlo a ředidlo, které poškozuje tkáň organismu. Jde o bezbarvou kapalinu získanou z ropy a koksových plynů. Při užití toluenu se účinné látky rychle vstřebávají do plic, kde pronikají do krve a poté do mozku, kde dochází k poškození buněk. Při dlouhodobém užívání dochází ke ztrátě čichu i sluchu, poleptání dýchacích cest či trvalý pokles inteligence.⁴⁹ Je těžké odměřit správnou dávku a hrozí předávkování, které v mnoha případech končí smrtí.⁵⁰

⁴⁸ MAHDALÍČKOVÁ, J. *Víme o drogách všechno?*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. s. 66.

⁴⁹Prev-centrum: *Těkavé látky* [online]. Praha, 2017 [cit. 2021-11-05]. Dostupné z: <https://www.prevcentrum.cz/informace-o-drogach/tekave-latky/>

⁵⁰ MUDr. PRESL, J. *Drogová závislost: Může být ohroženo i Vaše dítě?*. 2. rozšířené vydání. Praha: MAXDORF, 1995, s. 43-44.

4 Podmínky a příčiny užívání drog dětmi

Příčin, proč se děti uchýlí k užívání drog je mnoho. Ovšem ne ze všech zkušeností s drogami se vyvine závislost. Některé děti drogu z nějakého důvodu zkusí a poté od toho opustí. Buďto je láká zvědavost po zakázaném či se chtějí vyrovnat s vrstevníky, doufají, že jim to pomůže vyřešit problémy v rodině nebo škole, utíkají prostřednictvím drog z reality apod.

Problémy v rodině

Rodina je základ a také proto mnoho příčin k užívání drog vychází právě z rodinných nesrovnalostí. Riziko problémů s drogami se zvyšuje při častých konfliktech mezi rodiči, kdy bývá v rodině zmatek a celkově rodina nefunguje, jak by měla. Také podceňování či naopak velké kladení nároků na dítě může být důvodem pro vznik problémů s drogami. Dalšími důvody bývají např. časté stěhování rodiny, špatné společenské fungování rodičů, kteří k tomu vedou i své děti či týrání a zneužívání dítěte v rodině. Špatně fungující či absolutně nefungující rodina není dobré prostředí pro život a výchovu dítěte.⁵¹

Vliv vrstevníků

Vrstevníci mají na dítě velký vliv a tento vliv je zvláště významný. Mohou dítě ovlivňovat pozitivně nebo naopak negativně. Z negativního hlediska se jedná o protispolečenské chování, dopouštění se protiprávního jednání, šikanování, vybízení k užívání drog či nabízení drog druhým. K užívání či jinému nakládání s drogami se jedinec dostane např. pokud se mu druzí posmívají z důvodu prvotního odmítnutí drogy či pokud se chce mezi ostatními zviditelnit, tím že se nebojí nitrožilní aplikace drogy. Dítě je také ovlivňováno i svými vrstevnickými vzory. Dítě uvidí svůj vrstevnický vzor pít pivo či kouřit cigaretu a bude se mu chtít vyrovnat či zalíbit.⁵²

⁵¹ NEŠPOR, K. *Vaše děti a návykové látky*. Praha: Portál, 2001. s. 46-48.

⁵² NEŠPOR, K. *Vaše děti a návykové látky*. Praha: Portál, 2001. s. 51-52.

Deprese

Deprese je také jednou z příčin, proč se děti uchylují k užívání drog. Děti mohou mít depresi z důvodů nepřítomnosti jednoho z rodičů, ale také jsou známy případy, kdy se dítě stalo obětí deprese, přestože žilo v úplné rodině. Možným důvodem, proč děti spadají do depresí je ten, že rodiče nemívají na své děti čas či se snaží z pozice rodiče vymanit. Děti se cítí osamocené, zanedbané. Bývají odkázány samy na sebe a nemají dostatečný přísun rodičovské lásky. Dalším důvodem vzniku depresí u dětí může být skutečnost, že děti byly obětí psychického, fyzického či sexuálního zneužití. Deprese přivádí děti k užívání drog, které depresi více prohlubují.⁵³ Jednou z příčin vzniku depresí bývá fáze dospívání. Kdy v průběhu dospívání přicházejí fyzické i psychické změny, které dospívající nechce přijmout či změnit. Jedná se např. o to, že dospívající začíná více rozumět tomu, co se kolem něj děje, a to není vždy pozitivní, také se začíná z fyzického hlediska měnit. U chlapců i dívek dochází k emocionálním i behaviorálním změnám, které je mohou přivést do úzkostí a depresí. Toto vše může zvýšit riziko experimentování a užívání drog dětmi.⁵⁴

Zahnání nudy

Pokud nejsou dítěti, v jeho volném čase, zajištěny mimoškolní aktivity, kde by mohlo vhodně trávit volný čas je pravděpodobnost, že se dítě bez mimoškolních aktivit začne toulat po ulicích se svými vrstevníky. Začne docházet k páchání trestné činnosti, záškoláctví, užívání drog apod. Dítě se bude cítit znuděně a začne vyhledávat zábavu. Pokud mu není zábava zajištěna z pozice rodiče či školy, tak si ji dítě začne vyhledávat samo a není jistotou, že půjde o bezpečnou zábavu.⁵⁵

Útěk z reality

Děti užívající drogy z důvodu útěku z reality chtějí utéct před svými problémy, před pocity úzkosti a beznaděje. Různé drogy přivádějí jedincům různé pocity. Jedná se o pocity radosti, bezstarostnosti, lepšího pohledu na svět apod. Ovšem tyto pocity jsou pouze falešné a po odeznění účinků drogy se jedinec vrátí zpět do reality.

⁵³ Dr. CAMPBELL, R. *Tvoje dieta a drogy*. Bratislava: Porta libri, 2003. s. 66-68.

⁵⁴ CALIFANO, J A., Jr., *How to raise a drug-free kid: the straight dope for parents*. New York: Atria Books, © 2014. s. 149.

⁵⁵ NEŠPOR, K. *Vaše děti a návykové látky*. Praha: Portál, 2001. s. 46-48.

Pokud jedinec nevyhledá pomoc, je pravděpodobné, že v užívání drog bude pokračovat. Utéct před problémy pomocí drog dokáže vyvolat dočasný pocit bezstarostnosti, ale není to správné řešení. Je možný vznik závislosti na drogách.⁵⁶

Užívání drog rodiči a sourozenci

Další příčinou, proč se děti dostanou do styku s drogami je to, že jejich rodiče sami drogy užívají. Děti, které vyrůstají v rodinách narkomanů vyrůstají zároveň s pocitem osamělosti. Takovýto život je ovlivňuje od malička až po dospělost. Svým způsobem to formuje jejich osobnost. Děti ve většině případů na sebe berou jednu ze čtyř rolí či role kombinují. Jsou jimi zodpovědné, přizpůsobivé, snaží se udržet mír a vzdorovité dítě. Jako první rolí je dítě zodpovědné, kdy se dítě snaží udržovat pořádek v domácnosti a zkrátka zastávat jisté činnosti, které by děti v jejich věku neměly vykonávat na plný úvazek. Druhá a třetí role jsou si velice podobné. Role přizpůsobivého dítěte spočívá v tom, že takovéto dítě je velice flexibilní a přizpůsobí se situaci. Ani ho již nijak nepřekvapují např. změny plánu v rodině kvůli narkomanovi. Dítě, které se snaží udržet mír udržuje klid a mír mezi rodiči bez ohledu na to, co ho to bude stá. Poslední rolí je dítě vzdorovité, kdy se samo dítě dopustí užívání drog. Mnoho dětí, které mají v rodině členy užívající drogy jsou poznamenány trvalými následky. U těchto dětí je větší pravděpodobnost vzniku problémů spojených s užíváním drog. Je pravděpodobné, že děti rodičů s drogovými problémy budou více zanedbávat školu, navazovat kontakty s vrstevníky, kteří vykazují deviantní chování, páchat trestnou činnost a mít přístup k drogám.⁵⁷

Je pravděpodobnost, že se dítě poprvé seznámí s drogami prostřednictvím svým starších sourozenců. Ti mladší mívají své starší sourozence za své vzory a okoukávají od nich jisté chování a přístupy k životu. Bývá to podobné jako u vrstevníků, kdy starší sourozenec toho mladšího do drog nutí či mezi sebou soupeří.⁵⁸

⁵⁶ *Substituční léčba: Drogy jako útek před realitou* [online]. Praha [cit. 2021-01-28]. Dostupné z: <https://www.substitutni-lecba.cz/novinky/drogy-jako-utek-pred-realitou-349>

⁵⁷ CAMPBELL, R. *Tvoje dítě a drogy*. Bratislava: Porta libri, 2003. s. 126-129.

⁵⁸ BARNARDOVÁ, M. *Drogová závislost a rodina*. Praha: Triton, 2011. s. 22-23.

5 Příčiny drogové závislosti

Droga

Lze říct, že droga samotná je základní, ale ne jediný činitel při vzniku závislosti, avšak nelze ho vyloučit. Drogy jsou látky, které mají vysoké riziko závislosti. Užívání drog může přispět ke vzniku závislosti na nich, ale je na každém, zda to dopustí.⁵⁹

Osobnost

Není pravděpodobně jedince, který by byl na základě kombinací osobnostních charakteristik předurčen k nezrušitelné závislosti na drogách. Ovšem nikdo není před vznikem závislosti chráněn. Závislost lze za určitých podmínek vypěstovat u kohokoli. Existují také biologické faktory, při kterých dojde např. k prenatálnímu poškození plodu, které vede k narození oslabeného dítěte. Také zde hraje roli dědičnost. Sklon k závislosti se nepřenáší pouze přes matku na dítě, ale jde zde i o genovou dědičnost. Sklon k závislosti může být dědičný i ze strany otce i prarodičů. Geny však pouze přispívají k vytvoření určitého typu osobnosti. Jak již bylo řečeno k závislosti není nikdo předurčen, tudíž může závislost vzniknout i v pozdějších letech. Často se k užívání drog uchýlí lidé, kteří trpí úzkostmi, depresemi či mají problém s navazováním kontaktů. Náchylní ke vzniku závislosti jsou také naopak lidé s extrovertní osobností. Ti mohou být agresivní, podráždění a impulzivní.⁶⁰

Prostředí

Pod tímto pojmem si lze představit vše jedince obklopuje a ovlivňuje. Jedná se o rodinu, školu, vrstevníky, média a celkové působení společnosti jako takové. Zda jsou v jeho okolí snadno dostupné drogy, žije v prostředí kriminální subkultury apod. Toto vše jsou faktory, které dokážou člověka ovlivnit a formovat v mnoha případech.

⁵⁹ PRESL, J. *Drogová závislost: Může být ohroženo i Vaše dítě?* 2. rozšířené vydání. Praha: MAXDORF, 1995. s. 59.

⁶⁰ PRESL, J. *Drogová závislost: Může být ohroženo i Vaše dítě?* 2. rozšířené vydání. Praha: MAXDORF, 1995. s. 49–50.

Pokud jde o formování a vytváření si svého vlastního postoje, tak nejintenzivnějším prostředím je rodina. Nejedná se pouze o dysfunkční rodiny, kde je pravděpodobnost užívání drog. Příčiny užívání drog vychází i z naprosto funkčních rodin.⁶¹

⁶¹ PRESL, J. *Drogová závislost: Může být ohroženo i Vaše dítě?* 2. rozšířené vydání. Praha: MAXDORF, 1995. s. 49-59.

6 Návykový problém u dítěte

Aby se zjistilo, zda dítě užívá drogy, je třeba sledovat jeho chování a pokud se objeví jedna či více možných známek, je potřeba ihned zasáhnout. Pokud dojde ke zjištění po delší době nebo se na to nepříjde vůbec je možný vznik drogové závislosti. Rozpoznat užívání drog či závislost na nich není snadné a platí to i u dětí. Dle následujících příznaků lze dojít k tomu, že dítě užívá drogy nebo je na nich závislé.

V nejlepším případě se dítě k užívání drog samo přizná. V takovém případě není potřeba hledat důkazy, že dítě drogy užívá. S dítětem je potřeba v klidu komunikovat a problém s drogami řešit. Dítě nemusí být na droze ihned závislé, ale je třeba možnému vzniku závislosti předejít.⁶²

O užívání drog dítětem dají vědět kamarádi, spolužáci, učitelé či sousedé. Pokud rodičům či někomu jinému dají kamarádi, spolužáci, učitelé či sousedé dítěte vědět o tom, že užívá drogy je potřeba toto sdělení nebrat na lehkou váhu. Přínosnější je si o získané informaci zjistit podrobnější informace a dojít k závěru, zda je informace pravdivá či nikoli.⁶³

U dítěte se naleznou drogy či pomůcky k jejich užívání. Jedná se o injekční stříkačky, krabičky od léků, lžičky, papírky učené k balení cigaret apod. Samozřejmě může dítě tvrdit, že předměty, které u něj najdete samo někde našlo. V takovém případě je potřeba s dítětem komunikovat a sledovat, zda se u něho později nenajdou další předměty spjaté s užíváním drog, nezmění se jeho chování apod.⁶⁴

Dalším způsobem, jak zjistit, že dítě užívá drogy, je nezvyklé chování dítěte. Dítě např. dříve nechodilo tak často do společnosti, poslední dobou tráví spoustu času mimo domov a po příchodu mívám zhoršenou koordinaci. Dítě může začít být více tajnůstkářské. Také je možné se, že dítě začíná stahovat do sebe. Změna chování a způsobu komunikace bývá způsobeno i dospíváním. Avšak toto chování může signalizovat užívání drog dítětem. Dítě se např. snaží skrýt projevy intoxikace, dále se

⁶² NEŠPOR, K. *Vaše děti a návykové látky*. Praha: Portál, 2001. s. 80.

⁶³ NEŠPOR, K. *Vaše děti a návykové látky*. Praha: Portál, 2001. s. 81.

⁶⁴ NEŠPOR, K. *Vaše děti a návykové látky*. Praha: Portál, 2001. s. 80-81.

schovává v pokoji, kde drogy užívá, přestává komunikovat s lidmi, kteří mu nerozumí apod.⁶⁵

Příznakem užívání drog jsou fyzických změny dítěte. Jedná se o rozšířené zornice či zúžené zornice. Při užívání konopných látek lze zaregistrovat zarudlé spojivky a podivný zápach. Pokud dítě drogy aplikuje nitrožilně lze nalézt na jeho těle, především na předloktí, stopy vpichů po jehlách či modřiny.⁶⁶

Děti navazují mezilidské vztahy stejně jako dospělí lidé. Ovšem děti ne vždy dokážou rozpoznat ty dobré jedince či skupiny lidí od těch špatných. Je tedy možnost, že se dítě dostane do bližšího kontaktu s lidmi, kteří pro ně nejsou vhodní. Jedná se např. o spolužáky, kteří drogy užívají a dítě s nimi chce udržet krok a začne je užívat s nimi. Děti jsou lehce ovlivnitelné a je potřeba mít přehled o tom, s kým se dítě vídá a jaké aktivity ve svém volném čase vykonává.

Další možnou známkou, že se dítě dostalo do styku s drogami může být jistá náklonost k drogám. Dítě o drogách často mluví v dobrém slova smyslu, začíná se o ně zajímat a vyhledávat si o nich informace. Drogy dítě propaguje v podobě různých symbolů znázorňujících drogy na oblečení, doplňcích, plakátech apod.⁶⁷

Pokud se dítě dopustí krádeže v domácnosti, ve škole nebo kdekoli jinde může to být také jistý indikátor problému s drogami. Je možné, že se dítě dopustí krádeže za účelem získání hotovosti, aby si za ně následně mohlo pořídit drogy. Mimo krádeže se dítě může dopustit i jiného protiprávního jednání jako je např. výtržnictví či ublížení na zdraví.⁶⁸

Pokud se dítěti zhorší prospěch může to být z mnoha důvodů. Jedním z nich je užívání drog dítětem. Bývá to zapříčiněné sníženou koncentrací při učení, která se snižuje vlivem působení užitých drog anebo je dítě vlivem drog ospalé a při učení usíná. Dále dítěti mohou motivaci pro vzdělávání snižovat vrstevníci či jiní lidé, kteří na dítě působí.⁶⁹

⁶⁵ HÁJNY, M. *O rodičích, dětech a drogách*. Praha: GRADA, 2001. s. 122.

⁶⁶ NEŠPOR, K. *Vaše děti a návykové látky*. Praha: Portál, 2001. s. 81-82.

⁶⁷ NEŠPOR, K. *Vaše děti a návykové látky*. Praha: Portál, 2001. s. 82-83.

⁶⁸ NEŠPOR, K. *Vaše děti a návykové látky*. Praha: Portál, 2001. s. 83.

⁶⁹ HÁJNY, M. *O rodičích, dětech a drogách*. Praha: GRADA, 2001. s. 120.

7 Kriminalita

Kriminalita je z právního hlediska chápána jako souhrn trestných činů spáchaných na určitém území za určité období. Ze sociologického hlediska se mimo trestných činů myslí také činy, které nejsou trestné, ale jsou společensky škodlivé. Jedná se o prostituci, gamblerství apod.⁷⁰

Dospělý

Kriminalita dospělých znamená páchaní přestupků a trestných činů dospělými osobami, které jsou starší osmnácti let.

Dítě

„Dítětem mladším patnácti let se rozumí ten, kdo v době spáchání činu jinak trestného nedovrší patnáctý rok věku.“⁷¹

Mladistvý

„Mladistvým se rozumí ten, kdo v době spáchání provinění dovrší patnáctý rok a nepřekročil osmnáctý rok svého věku. Má se za to, že mladistvým je i ten, kdo v době spáchání provinění dovrší patnáctý rok věku, ale u něhož není možné bez důvodné pochybnosti určit, že v době spáchání provinění překročil osmnáctý rok věku.“⁷²

Kriminalita mládeže

Kriminalita páchaná dětmi, tedy jedinci do patnáctého roku věku, se nazývá tzv. „prekriminalita“ či „dětská delikvence“. Nejčastěji je páchaná dětmi pod vlivem návykových látek či za účelem získání návykových látek. Těmito látkami bývají především alkohol, tabák a konopné látky.

⁷⁰ HAVRDOVÁ, E., ed. *Tvorba a realizace projektů prevence kriminality mládeže*. Praha: Centrum pro veřejnou politiku, 2007. s. 10.

⁷¹ ČESKO. *Zákon o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže)*. In Sbíрка zákonů, Česká republika. 2003, částka 79. [online]. [cit. 2021-01-27]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2003-218>

⁷² ČESKO. *Zákon o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže)*. In Sbíрка zákonů, Česká republika. 2003, částka 79. [online]. [cit. 2021-01-27]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2003-218>

Drogová kriminalita mládeže

Drogová kriminalita páchaná dětmi i mladistvými spadá do problematiky kriminality mládeže. Jedná se o zneužívání drog mládeží a o spáchané trestné činy, které souvisejí se zneužíváním drog.⁷³

⁷³ ZOUBKOVÁ, I. *Kontrola kriminality mládeže*. Dobrá voda u Pelhřimova: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2002. s. 11.

8 Kontrola kriminality

„Kontrolou kriminality lze rozumět úsilí státu i společnosti o udržení kriminality v určitých přijatelných mezích nebo o její omezování.“⁷⁴

Kontrola kriminality se zabývá represivní a preventivní strategií. Represivní strategie se zaměřuje na potlačování trestné činnosti a svou činnost vykovává hlavně v rámci trestně právní kontroly kriminality. Zatímco strategie preventivní se snaží trestné činnosti předcházet a uskutečňuje se v rámci kriminální prevence.⁷⁵

Trestní politika

Jedná se o defenzivní strategii kontroly kriminality, jejíž převážně represivní část je orientována na konkrétní trestné činy, které se již staly. Trestní politika má také preventivní význam v rámci generální prevence působí tzv. odstrašením. Dále působí svými alternativními opatřeními, které se snaží o dekriminální trestání.⁷⁶ Jde o nejintenzivnější formu reakce státu a společnosti na kriminalitu. Dochází zde k přímému zásahu do životů občanů, proto je trestní represe podrobně upravována zákony.⁷⁷ Trestní politika ovlivňuje trestní legislativu. Jejím úkolem je vypracovat doporučení pro legislativu, aby mohla lépe definovat trestný čin, trestní řízení sankční systém a výkon sankcí. Subjekty trestní politiky jsou především orgány činné v trestním řízení – systém justice, policie, státní zastupitelství, soudy a vězeňství.⁷⁸

Preventivní politika

Jedná se o ofenzivní strategii kontroly kriminality zaměřující se na preventivní opatření, která směřují do budoucnosti. Preventivní politika se zabývá eliminací sociálně patologických jevů a snižováním motivů a příležitostí k páčání trestných činů.

⁷⁴ ZOUBKOVÁ, I. *Kontrola kriminality mládeže*. Dobrá voda u Pelhřimova: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2002. s. 45.

⁷⁵ ZOUBKOVÁ, I. *Kontrola kriminality mládeže*. Dobrá voda u Pelhřimova: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2002. s. 45.

⁷⁶ KRÍHA, J. *Preventivní politika*. [online prezentace]. 2020 [cit. 2022-01-28]. Dostupné z: <https://1url.cz/IK9MH>

⁷⁷ ZOUBKOVÁ, I. a MOULISOVÁ, M. *Kriminologie a prevence kriminality*. Praha: ARMEX, 2004. s. 55.

⁷⁸ ZOUBKOVÁ, I. *Kontrola kriminality mládeže*. Dobrá voda u Pelhřimova: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2002. s. 45.

Jejími subjekty jsou mimo orgánů činných v trestním řízení další instituce jako jsou orgány státní správy a samosprávy, školská zařízení, zdravotnická zařízení, zájmová sdružení občanů, podnikatelské subjekty a samotní občané.⁷⁹ Trestní politika zahrnuje činnost veškerých článků politického systému a obsahuje ekonomická, sociální či školská opatření. Trestní politika směřuje pomocí subjektů a opatření proti trestné činnosti a jiným protispolečenským jevům.⁸⁰

⁷⁹ KŘÍHA, J. *Preventivní politika*. [online prezentace]. 2020 [cit. 2022-01-28]. Dostupné z: <https://lurl.cz/IK9MH>

⁸⁰ ZOUBKOVÁ, I. *Kontrola kriminality mládeže*. Dobrá voda u Pelhřimova: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2002. s. 45.

9 Prevence kriminality mládeže

Prevence kriminality jako taková je souborem preventivních aktivit mimo trestního charakteru orientující se na odstranění a oslabení kriminogenních faktorů a dále se snaží zastavit růst kriminality či ji snížit. Svými aktivitami také preventivně působí na potencionální pachatele a oběti.⁸¹ Subjekty prevence jsou státní i nestátní instituce, a i samotní jedinci. Tyto subjekty lze rozdělit do jednotlivých pilířů. V prvním pilíři se nacházejí ústřední orgány státní správy, kterými jsou ministerstva a další ústřední orgány státní správy. Do druhého pilíře jsou zařazeny samostatné orgány měst a obcí. V třetím pilíři se nacházejí nevládní instituce, jimiž jsou sdružení občanů, církve apod. Dále jsou ve čtvrtém pilíři zahrnuty bezpečnostní složky. Pátým a posledním pilířem jsou komerční a bezpečnostní služby pod kterými si lze představit detektivní služby či hlídací a ochranné služby. V pilířích nejsou obsaženi samotní občané, ale přesto mají svou roli v rámci prevence kriminality. Prevenci kriminality lze dělit dle úrovně na prevenci primární, sekundární a terciální. Dále je také strukturována jako prevence sociální, situační a viktinnosti. Objekty, na které se prevence zaměřuje je zejména sociální a fyzické prostředí, příčiny a podmínky pro páchaní trestné činnosti, potencionální a skuteční pachatelé a oběti.⁸²

Prevence primární

Primární prevence směřující na všechnu mládež se zabývá jak malými dětmi, tak i mladými dospělými. Zaměřuje se převážně na výchovné, vzdělávací, volnočasové, osvětové a poradenské aktivity. Jde o pozitivní ovlivňování dětí a mládeže a vedení je ke slušnému, zdravému a smysluplnému životu. Je jim potřeba ukázat, jak využít svůj volný čas prostřednictvím sportu, kultury a dalších vhodných aktivit. Těžiště primární prevence se nachází převážně v rodině a škole.⁸³ Aby se děti nedostaly do kontaktu s drogami a nevypěstovaly si na ně závislost je potřeba je o drogách informovat,

⁸¹ ZOUBKOVÁ, I. a MOULISOVÁ, M. *Kriminologie a prevence kriminality*. Praha: ARMEX, 2004. s. 56-57.

⁸² KRÍHA, J. *Preventivní politika*. [online prezentace]. 2020 [cit. 2022-01-28]. Dostupné z: <https://1url.cz/IK9MH>

⁸³ ZOUBKOVÁ, I. *Kontrola kriminality mládeže*. Dobrá voda u Pelhřimova: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2002. s. 59.

přiblížit jim jejich účinky, následky a také rizika s nimi spojená. Dále jim objasnit pojem drogová závislost, příčiny a podmínky jejího vzniku.

Mimo to je také možné s nimi komunikovat o tom, jak odolat tomu, když je někdo bude svádět k užívání drog. Děti se mohou dopustit trestné činnosti pod vlivem drog či za účelem jejich opatření. V tomto případě je dobré je seznámit s jejich právy a povinnostmi a případnou trestnou odpovědností, kterou mohou nést za určitou spáchanou trestnou činnost. Děti by měly vědět, jaké důsledky může mít jejich rizikové chování.

Prevence v rodině

Jedním z preventivních opatření v rodině je dostatečná informovanost o drogách a jejich nebezpečí. Je mnoho způsobů, jak tyto informace dítěti poskytnout. Je možné s dětmi na téma drog otevřeně hovořit, podívat se s nimi na film s drogovou tematikou, poskytnout jim informace o drogách prostřednictvím informačních brožur, knih apod. Aby se dítě nestalo pachatelem drogové trestné činnosti je dobré ho vést ke slušnému chování a informovat ho jaké chování není akceptovatelné a jak za něj může být potrestáno. Rodiče by tedy neměli vykazovat neakceptovatelné vzorce chování, které by si dítě mohlo navyknout a považovat ho za zcela normální.

Preventivním opatřením může být rodičovský dohled nad tím, jak dítě tráví svůj volný čas a s jakými vrstevníky a kamarády se stýká. Rodičovský dohled má souvislost s delikventním chování. Z preventivního hlediska je dobré mít přehled o kamarádech a zájmech svého dítěte. Lidé, se kterými se dítě často stýká ho ovlivňují. A na rodičích je, aby dohlédli, zda je jimi dítě ovlivňováno pozitivně a není ohroženo. Rodiče, kteří na své dítě nedohlížejí dostatečně je větší pravděpodobnost, že se dítě dopustí trestné činnosti, že se dopustí trestné činnosti v raném věku a také trestnou činnost bude opakovat.⁸⁴

Rodina má obrovský vliv na děti, ať už dobrý či špatný. Aby se předešlo tomu, že dítě bude páchat drogovou trestnou činnost nebo se stalo na drogách závislé je třeba ho podporovat ve zdravém a pozitivním životním stylu. V jakém prostředí děti žijí se odráží na tom, jak budou pravděpodobně svůj život žít nadále. Je tedy dobré, aby rodiče

⁸⁴ MATOUŠEK, O. a MATOUŠKOVÁ, A. *Mládež a delikvence*. Vyd. 3., aktualiz. Praha: Portál, 2011. s. 44.

šli svému dítěti dobrým příkladem a dělali to, co chtějí, aby dělalo i jejich dítě. Dobrý vliv na dítě mohou mít jeho příbuzní, kteří se např. s drogovým problémem lečí a s dítětem sdílí jejich zkušenosti.

Tímto dítě může získat navíc přímé informace o tom, jak jsou drogy škodlivé.⁸⁵ Lze v rodině předcházet drogovému problému zdravým vztahem v drogám. Jde o to, aby se v rodině nekonzumoval alkohol ve velké míře nebo alkohol nekonzumoval běžně jako prostředek k odreagování. Pokud se nějaký člen rodiny dostane do jakéhokoliv drogového problému je potřeba to ihned řešit a nic neutajovat. Vyhýbat se konfliktům není dobré vzhledem k dětem.⁸⁶

Prevence ve škole

Mimo domov tráví děti spoustu času ve školním prostředí, a proto by se i škola měla podílet na jejich výchově a vzdělání. Také se škola podílí na prevenci, ale zároveň je škola místem, kde dochází k delikvenci mládeže.⁸⁷ Do prevence ve školách je důležité aktivně zapojit studenty a spolupracovat s rodiči, jelikož škola a rodina se prolínají. Škola má také možnost děti informovat o drogách a jejich nebezpečí. Tyto informace může škola dítěti poskytnout prostřednictvím samotných učitelů nebo specializovaných programů pro základní školy. Dále je více než vhodné připravit a nabídnout dětem kvalitní mimoškolní aktivity, kterými by trávili svůj volný čas.⁸⁸

Preventivním opatření na školské úrovni zabezpečuje školní metodik prevence, který se zabývá prevencí rizikového chování, kterým je např. šikana, záškoláctví, užívání návykových a psychotropních látek apod. Případné signály, které upozorňují na výskyt rizikového chování vyhodnocuje. Také spolupracuje s třídními učiteli a snaží se o bezpečné třídní prostředí. Jeho náplní je také podílet se na tvorbě a naplňování Minimálního preventivního programu školy.⁸⁹

⁸⁵ CALIFANO, J. A., Jr., *How to raise a drug-free kid: the straight dope for parents*. New York: Atria Books, © 2014. s. 180

⁸⁶ HÁJNY, M. *O rodičích, dětech a drogách*. Praha: GRADA, 2001. s. 76.

⁸⁷ MORAVCOVÁ, E., PODANÁ, Z., BURIÁNEK, J. a kol. *Delikvence mládeže: Trendy a souvislosti*. Praha: TRITON, 2015. s. 89.

⁸⁸ *Nabídkový list programu všeobecné primární prevence* [online]. Praha: PROXIMA SOCIALE [cit. 2022-01-30]. Dostupné z: <https://www.proximasociale.cz/res/archive/002/002422.pdf>

⁸⁹ *Národní ústav pro vzdělávání: Školní metodik prevence* [online]. Praha: NÚV – Národní ústav pro vzdělávání, © 2011-2022 [cit. 2022-01-30]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/projekty/rspp/skolni-metodik-prevence>

Mnoho škol nabízí dětem aktivně trávit svůj volný čas formou nepovinných předmětů a kroužků. Jsou případy, kdy nejsou děti motivovány rodiči k tělesné aktivitě a o sportovní volnočasové aktivity nejeví zájem.

S tímto může škola dětem pomoci a navést je na aktivity, které je budou zajímat a bavit.⁹⁰ Škola mimoškolní aktivity zprostředkovává prostřednictvím školních klubů, které nabízejí různé zájmové kroužky. Jedná se např. o sportovní, dramatické, turistické, čtenářské, výtvarné, počítačové kroužky apod.

Dalším způsobem, jak dítěti poskytnout kvalitně strávený volný čas jsou Domy dětí a mládeže. Jedná se o střediska volného času, která se řídí vyhláškou č. 74/2005 Sb. o zájmovém vzdělávání a zákonem č. 541/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání. Jedná se také o školská zařízení, jejichž úkolem je vést děti, žáky, studenty, ale i dospělé ke smysluplnému trávení volného času prostřednictvím různých aktivit. Nabízejí různé zájmové kroužky, vzdělávací aktivity a pořádají letní tábory.

Pokud není dítěti zajištěna zábava z pozice rodiče či školy, tak si ji dítě začne vyhledávat samo a není jistotou, že půjde o bezpečnou zábavu. Je pravděpodobnost, že se dítě bez mimoškolních aktivit začne toulat po ulicích se svými vrstevníky. Začne docházet k páchání trestné činnosti, záškoláctví, užívání drog apod.⁹¹

Prevence sekundární

Prevence sekundární zabývající se mládeží je zaměřena na děti a mladistvé u kterých je větší pravděpodobnost, že se budou dopouštět trestné činnosti nebo jsou ohroženi sociálně patologickými jevy. Těmito jevy se rozumí např. drogová závislost, vandalismus, záškoláctví nebo nezaměstnanost. Sekundární prevence se zaměřuje také na rizikové faktory v sociálním prostředí a vztazích ve kterých daný jedinec žije.⁹²

Páchání drogové trestné činnosti sekundární prevence předchází tím, že se zaměřuje na rizikové děti a mladistvé u kterých je pravděpodobnost, že se stanou pachateli nebo oběťmi drogové trestné činnosti. Mimo to se zabývá sociálně

⁹⁰ Kolektiv autorů. *Problémy se třídou?* Praha: Nakladatelství Dr. Josef Raabe, s.r.o., © 2014. s. 25-26.

⁹¹ NEŠPOR, K. *Vaše děti a návykové látky.* Praha: Portál, 2001. s. 46-48.

⁹² ZOUBKOVÁ, I. a MOULISOVÁ, M. *Kriminologie a prevence kriminality.* Praha: ARMEX, 2004. s. 76.

patologickými jevy. V případě užívání drog dětmi nebo mladistvými se preventivní činnost snaží předejít případnému vzniku a rozvoji závislosti na drogách u dětí, které drogy užívají.

Je důležité včasné zjištění a podchycení vzniklého problému, aby se dalo zamezit jeho prohlubování.⁹³ Cílem této prevence je odstranit drogový problém u dítěte a navrátit ho do chodu života bez drog. K minimalizování a odstranění problému slouží různá střediska a instituce odborné pomoci, které se konkrétní problematikou zabývají.

Prevence terciální

Prevence terciální zaměřená na mládež se orientuje na děti a mladistvé, kteří jsou sociálně patologickými jevy zasaženi. Úkolem terciální prevence je zabránit opakování dané škodlivé činnosti. Pokud se dítě či mladistvý dopustí trestné činnosti, tak terciální prevence se ně zaměří a bude usilovat o to, aby se takové činnosti v budoucnu nedopustil. Dalším úkolem této prevence je resocializovat jedince zpět do společnosti, tím že se jim dostane motivace ke vzdělání, poradenské pomoci, pomůže se jim s pracovním uplatněním, sociální a ekonomickou samostatností apod.⁹⁴

Terciální prevence se usiluje o to, aby se předcházelo kriminální recidivě mládeže. Mimo předcházení recidivy jde také o to dětem a mladistvým ukázat, že takového chování není tolerováno a pomoci jim ukázat správný směr jakým by se v životě měli ubírat. Také se tato prevence zaměřuje také na mládež, která je již drogově závislá.⁹⁵ Úkolem sekundární a terciální prevence je drogový problém vyřešit a samotná terciální prevence má za úkol, aby se jedinec nespádl zpět do závislosti.

Prevence sociální

Sociální prevence se zabývá, spolu se svými aktivitami a projekty, prvotními příčinami kriminálního chování. Představuje aktivity zaměřené na změnu nepříznivých společenských a ekonomických podmínek. Tyto aktivity také ovlivňují proces

⁹³Prevence [online]. Český Brod: Občanské sdružení LECCOS [cit. 2022-01-30]. Dostupné z: <https://leccos.cz/zvonice/primarni-prevence/>

⁹⁴ ZOUBKOVÁ, I. *Kontrola kriminality mládeže*. Dobrá voda u Pelhřimova: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2002. s. 60.

⁹⁵ ZOUBKOVÁ, I. a MOULISOVÁ, M. *Kriminologie a prevence kriminality*. Praha: ARMEX, 2004. s. 76.

socializace a sociální integrace. Sociální prevence se orientuje na osobu pachatele a na změnu příčin kriminality, čím ovlivňuje nepříznivé ekonomické a společenské podmínky. ⁹⁶ Důležité je zaměření na socializaci u mládeže, jelikož dospělé osoby páchající trestnou činností s jejím pácháním v mnoha případech začali již v raném věku. Z tohoto důvodu je potřeba preventivně působit na mládež, aby se předešlo trestní činnosti mládeže. Sociální prevence usiluje tedy o to, aby si mládež vštíplila pozitivní společenské normy a s tím dodržovala pravidla, která jsou společností akceptovatelná, dále aby dokázali odmítat negativní návrhy svých vrstevníků. ⁹⁷

Prevence situační

Situační prevence je orientovaná na samotný trestný čin, který chápe jako produkt motivace a příležitosti. Je postavena na tom, že se určité druhy kriminality objevují v určité době, na určitém místě a za určitých okolností. Situační prevence se snaží o snížení příležitostí k páchání trestné činnosti, odstranění kriminogenních situací, zvýšení rizika, které je spojené se spácháním trestné činnosti a o snížení užítku z trestné činnosti. Prostředky situační prevence bývají častější výskyty policejních hlídek, hlídky projektu asistent prevence kamerové monitorovací dohledové systémy, zabezpečení objektů apod. Tyto vyjmenované prostředky situační prevence mohou být použity také při drogové kriminalitě mládeže. Je možné při výskytu drog např. ve školách použít situační opatření v podobě kontrol při vstupu do objektu. ⁹⁸

Prevence viktimmnosti

Prevence viktimmnosti je orientována na bezpečné chování při kriminogenních situacích a psychickou připravenost ohrožených osob. Dále se zabývá potencionálními a skutečnými oběťmi trestných činů. Úkolem prevence viktimmnosti je potencionálním i skutečným oběťm poskytnout psychologické, zdravotní, právní a technické poradenství. Koncentruje se na osoby s vyšší mírou viktimmnosti jako jsou především senioři, děti a ženy. V rámci prevence viktimmnosti mládeže se snaží o to, aby si děti osvojily a zvládly uplatňovat preventivní opatření, kterými by bylo možné snížit riziko

⁹⁶ZOUBKOVÁ, I. a MOULISOVÁ, M. *Kriminologie a prevence kriminality*. Praha: ARMEX, 2004. s. 77.

⁹⁷ZOUBKOVÁ, I. *Kontrola kriminality mládeže*. Dobrá voda u Pelhřimova: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2002. s. 60.

⁹⁸ZOUBKOVÁ, I. a MOULISOVÁ, M. *Kriminologie a prevence kriminality*. Praha: ARMEX, 2004. s. 77–79.

ohrožení kriminalitou. Tato prevence také usiluje o dostatečnou informovanost dětí o nejčastějších druzích kriminality. Mimo informovanost se snaží dětem vysvětlit, ukázat a nacvičit s nimi, jak správně reagovat při ohrožení trestnou činností. Jedná se o to, jak by děti měly reagovat v případě, že by jim někdo např. vyhrožoval ublížením na zdraví, nabízel drogy apod.⁹⁹

⁹⁹ ZOUBKOVÁ, I. *Kontrola kriminality mládeže*. Dobrá voda u Pelhřimova: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2002. s. 61.

10 Trestní odpovědnost mladistvých

Za své jednání není mladistvý, který nedosáhl rozumové a mravní vyspělosti, aby mohl rozpoznat protiprávní jednání, odpovědný. Trestný čin, kterého se mladistvý dopustí se nazývá provinění. Mladistvému je možné uložit opatření, kterými jsou výchovná opatření, ochranná opatření a trestní opatření. Tyto opatření mají za cíl předcházet dalšímu páchání provinění a vytvořit mladistvému příznivé podmínky pro jeho rozvoj.¹⁰⁰

Výchovná opatření

Tato opatření jsou zaměřena na správné životní nasměrování mladistvého a zajišťují jeho výchovu. Lze je mladistvému uložit samostatně nebo vedle uloženého ochranného nebo trestního opatření, a to nejdéle na dobu tří let. Mezi výchovná opatření patří dohled probačního úředníka, probační program, výchovné povinnosti, výchovné omezení a napomenutí s výstrahou.¹⁰¹

Dohled probačního úředníka funguje tak, že probační úředník pravidelně dohlíží na chování mladistvého, kontroluje, zda mladistvý dodržuje uložený probační program nebo výchovné povinnosti a omezení. Jeho činnost směřuje k možnému snížení opakování páchání trestné činnosti mladistvým. Dále se snaží nasměrovat mladistvého k řádnému životu.¹⁰²

„Probačním programem se rozumí zejména program sociálního výcviku, psychologického poradenství, terapeutický program, program zahrnující obecně prospěšnou činnost, vzdělávací, doškolovací, rekvalifikační nebo jiný vhodný program

¹⁰⁰ ČESKO. Zákon č. 218/2003 Sb. o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže). In Sbíрка zákonů, Česká republika. 2003, částka 79. [online]. [cit. 2021-03-15]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2003-218>

¹⁰¹ ČESKO. Zákon č. 218/2003 Sb. o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže). In Sbíрка zákonů, Česká republika. 2003, částka 79. [online]. [cit. 2021-03-15]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2003-218>

¹⁰² ČESKO. Zákon č. 218/2003 Sb. o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže). In Sbíрка zákonů, Česká republika. 2003, částka 79. [online]. [cit. 2021-03-15]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2003-218>

k rozvíjení sociálních dovedností a osobnosti mladistvého, a to s různým režimem omezení v běžném způsobu života, který směřuje k tomu, aby se mladistvý vyhnul chování, které by bylo v rozporu se zákonem, a k podpoře jeho vhodného sociálního zázemí a k urovnání vztahů mezi ním a poškozeným. ¹⁰³

Účelem probačního programu je, aby mladistvý nahradil způsobenou škodu nebo odčinil nemajetkovou újmu nebo vydal bezdůvodné obohacení, která získal spáchaným proviněním. ¹⁰⁴

Výchovné povinnosti je povinnost uložená mladistvému, mezi které patří např. bydlení s rodiči nebo jiným dospělým, který odpovídá za jeho výchovu, navštěvování terapeuta, psychologa, poradenské činnosti ve svém volném čase, podstoupení léčeni závislosti na návykových látkách apod. ¹⁰⁵

Výchovná omezení směřují k tomu, aby se mladistvý zdržel nějakých činností. Mladistvému se zakáže např. užívat návykové látky, stýkat se s určitými lidmi, zdržet se hraní hazardních her apod. ¹⁰⁶

Napomenutím s výstrahou se mladistvému vysvětlí, že čin, jakého se dopustil je protiprávní a poučí ho o tom, co mu za takovýto čin hrozí, pokud by se takového činu v budoucnu znovu dopustil. ¹⁰⁷

¹⁰³ ČESKO. Zákon č. 218/2003 Sb. o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže). In Sběrka zákonů, Česká republika. 2003, částka 79. [online]. [cit. 2021-03-15]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2003-218>

¹⁰⁴ ČESKO. Zákon č. 218/2003 Sb. o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže). In Sběrka zákonů, Česká republika. 2003, částka 79. [online]. [cit. 2021-03-15]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2003-218>

¹⁰⁵ ČESKO. Zákon č. 218/2003 Sb. o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže). In Sběrka zákonů, Česká republika. 2003, částka 79. [online]. [cit. 2021-03-15]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2003-218>

¹⁰⁶ ČESKO. Zákon č. 218/2003 Sb. o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže). In Sběrka zákonů, Česká republika. 2003, částka 79. [online]. [cit. 2021-03-15]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2003-218>

¹⁰⁷ ČESKO. Zákon č. 218/2003 Sb. o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže). In Sběrka zákonů, Česká republika. 2003, částka 79. [online]. [cit. 2021-03-15]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2003-218>

Ochranná opatření

Mezi ochranná opatření se řadí ochranné léčení, zabezpečovací detence, zabrání věci, zabrání části majetku a ochranná výchova.¹⁰⁸

Ochranná výchova se ukládá, pokud je výchova mladistvého zanedbávána, není o výchovu dostatečně postaráno či prostředí ve kterém mladistvé žije není pro jeho výchovu vhodné.¹⁰⁹

Trestní opatření

Trestními opatřeními ukládaná mladistvým jsou např. obecně prospěšné práce, peněžitá opatření, peněžité opatření s podmíněným odkladem výkonu, propadnutí věci, zákaz činnosti, vyhoštění, domácí vězení, zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce, odnětí svobody podmíněné a odnětí svobody nepodmíněné.¹¹⁰

¹⁰⁸ ČESKO. Zákon č. 218/2003 Sb. o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže). In Sbíрка zákonů, Česká republika. 2003, částka 79. [online]. [cit. 2021-03-15]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2003-218>

¹⁰⁹ ČESKO. Zákon č. 218/2003 Sb. o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže). In Sbíрка zákonů, Česká republika. 2003, částka 79. [online]. [cit. 2021-03-15]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2003-218>

¹¹⁰ ČESKO. Zákon č. 218/2003 Sb. o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže). In Sbíрка zákonů, Česká republika. 2003, částka 79. [online]. [cit. 2021-03-15]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2003-218>

11 Empirická část

Věcná část „práce“ má v souladu se stanoveným vedlejším cílem, za využití kvalitativního výzkumného (dotazníkového) šetření, směřovaného k oslovené kohortě respondentů, tj. žáků druhého stupně vybraných základních škol, nacházejících se v rámci teritoriálního území města Kadaň a Sezimovo Ústí, za cíl věcně směřovat k detekci možného výskytu nabízení či užívání drog a na úroveň jejich informovanosti o drogách a drogové kriminalitě.

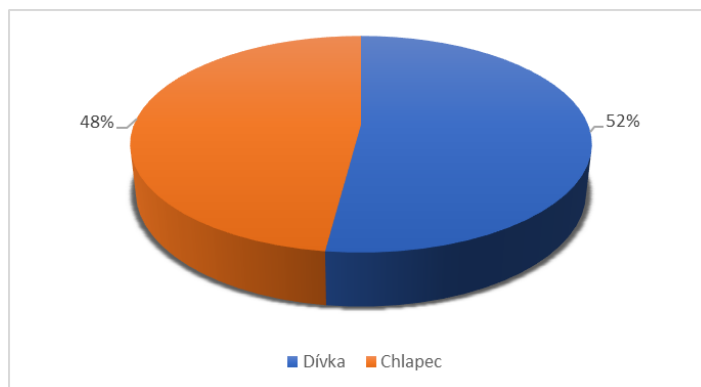
V rámci přípravně-realizační části stanoveného kvalitativního výzkumného (dotazníkového) šetření došlo k zpracování stanovených výzkumných otázek, které mají za cíl detekovat možný výskyt nabízení či užívání drog dětmi tzv. „staršího školního věku“. Dále empiricky zjistit příčiny užívání drog dětmi tzv. „staršího školního věku“ a možný vznik drogové závislosti. V rámci prevence je cílem stanovených otázek zjistit kvalitativní úroveň informovanosti dětmi tzv. „staršího školního věku“ o drogách a drogové kriminalitě a dále zjistit, zda se vybraná školská zařízení dostatečně věnují problematice drog a drogové kriminalitě.

K získání informací bylo využito dotazníkového šetření. Dotazník obsahuje celkem 17 otázek. Z toho je 14 otázek uzavřených a 3 otázky polouzavřené. Dotazníky byly vytvořeny online prostřednictvím Google formulářů. Následné odkazy na dotazníky byly odeslány prostřednictvím emailu učitelům, kteří je poté rozeslali žákům druhých stupňů základních škol v Kadani a v Sezimově Ústí.

Výsledky dotazníkového šetření byly následně zpracovány v programu Microsoft Office Excel do 34 grafů.

11.1 Výsledky kvalitativního výzkumného (dotazníkového) šetření na základní škole v Kadani

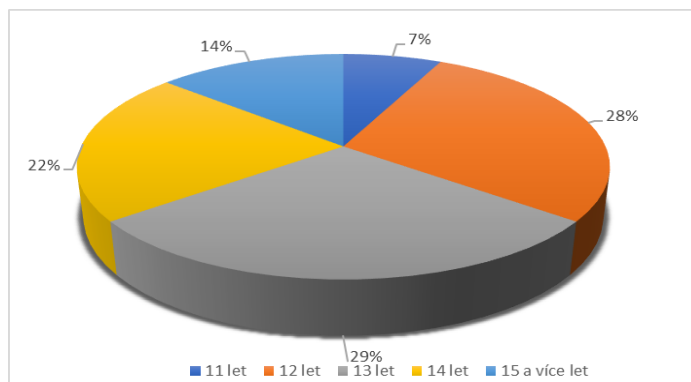
Graf č. 1: Jsi dívka nebo chlapec?¹¹¹

Dotazníkového šetření se zúčastnilo celkem 169 respondentů ze základní školy v Kadani. A to přesně 52 % dívek, tedy (88 ze 169) a 48 % chlapců, tedy (81 ze 169).

¹¹¹ Empirické materiály – vlastní výzkumné šetření

Graf č. 2: Kolik je ti let?¹¹²

Dotazníkového šetření se zúčastnili žáci druhého stupně základních školy, kdy byla věková hranice nastavena od deseti do patnácti a více let. V případě základní školy v Kadani se nezúčastnil nikdo ve věku deseti let. Ve věku jedenácti let se zúčastnilo 7 % respondentů, tedy (12 ze 169). Ve věku dvanácti let se zúčastnilo 28 % respondentů, tedy (48 ze 169). Nejvíce respondentů se zúčastnilo ve věku třinácti let a tvoří tak 29 %, tedy (49 ze 169). Ve věku čtrnácti let se zúčastnilo 22 % respondentů, tedy (37 ze 169). Poslední věkovou skupinou je skupina ve věku patnácti a více let s 23 % respondentů, tedy (23 ze 169).

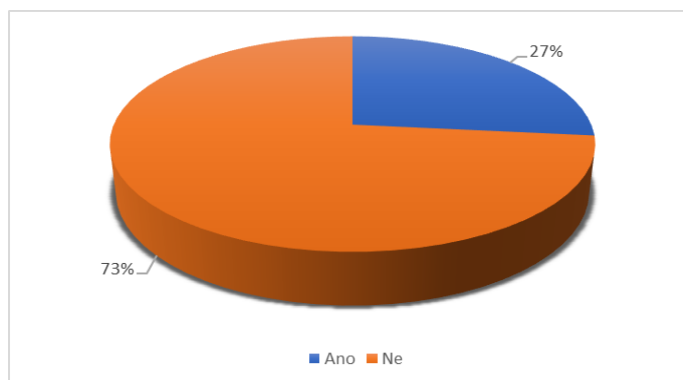
¹¹² Empirické materiály – vlastní výzkumné šetření

Graf č. 3: Jakou základní školu navštěvuješ?¹¹³

Na tuto otázku odpovědělo 100 % respondentů ze základní školy v Kadani, tedy (140 ze 140).

Graf č. 4 Užil(a) jsi někdy nějakou drogu?¹¹⁴

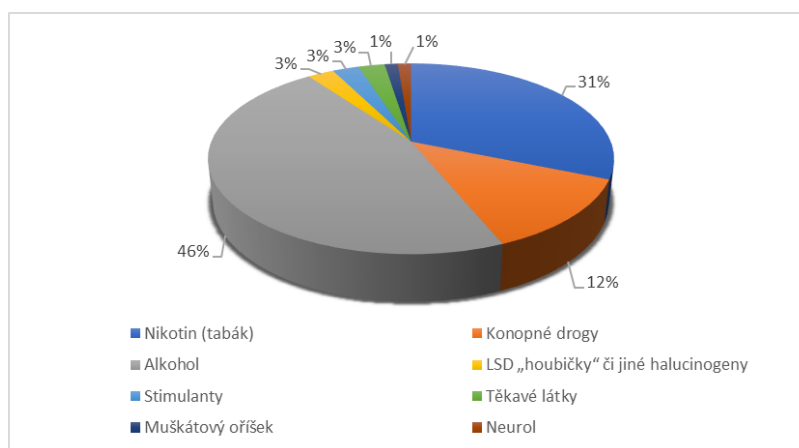

Z tohoto grafu vyplývá, že 73 % respondentů, tedy (124 ze 169), nikdy žádnou drogu neužilo. Naopak 27 % respondentů, tedy (45 ze 169), uvedlo, že nějakou drogu už užílo.

¹¹³ Empirické materiály – vlastní výzkumné šetření

¹¹⁴ Empirické materiály – vlastní výzkumné šetření

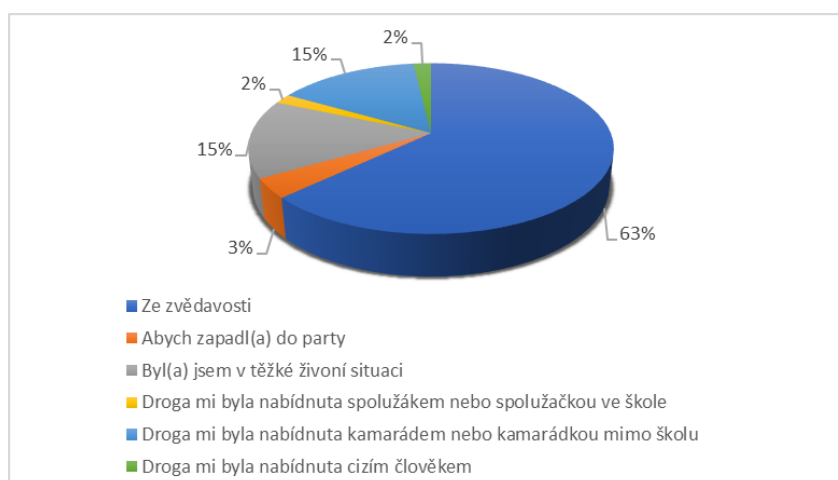
Graf č. 5 Pokud jsi nějakou drogu užil(a), tak jakou?¹¹⁵

Kdo v předchozí otázce uvedl, že drogu někdy užil, tak na tuto otázku odpověděl jakou. Nejčastěji užitou drogu je alkohol, který užilo 46 % respondentů, tedy (37 ze 169). Druhou nejčastěji užitou drogu je nikotin, který již někdy užilo 31 % respondentů, tedy (25 ze 169). Třetími nejčastěji užitými drogami jsou ty konopné, které užilo 12 % respondentů, tedy (10 ze 169). Dalšími užitými drogami jsou drogy halucinogenní, které užila 3 % respondentů, tedy (2 ze 169). Stimulační drogy užila také 3 % respondentů, tedy (2 ze 169). S těkavými látkami mají zkušenost také 3 % respondentů, tedy (2 ze 169). V dotazníku bylo možné uvést i jiné drogy. Je jimi muškátový oříšek, který užilo 1 % respondentů, tedy (1 ze 169) a Neuroleptika, který užilo také 1 % respondentů, tedy (1 ze 169).

¹¹⁵ Empirické materiály – vlastní výzkumné šetření

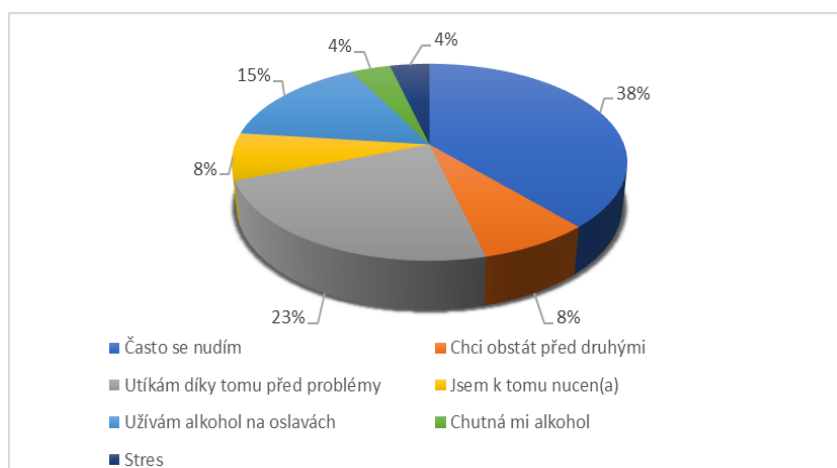
Graf č. 6 Pokud jsi někdy drogu užil(a), tak z jakého důvodu?¹¹⁶

Tato otázka také navazuje na předchozí otázky. Míří na důvod užití drog. Nejčastěji byly drogy užity ze zvědavosti a to 63 % respondentů, tedy (34 ze 169). Dále z důvodu vyskytnutí se v těžké životní situaci a to uvedlo 15 % respondentů, tedy (8 ze 169). Stejný počet respondentů a to 15 %, tedy (8 ze 169), uvedlo, že jim droga byla nabídnuta kamarádem nebo kamarádkou mimo školu. Další 3 % respondentů, (tedy 2 ze 169), uvedla, že jejich důvodem bylo zapadnutí do party. Dále 2 % respondentů, tedy (1 ze 169), uvedla, že drogu užila, jelikož jim byla nabídnuta spolužákem nebo spolužačkou ve škole. Poslední 2 % respondentů, tedy (1 ze 169), uvedla užití drogy z důvodu nabídnutí cizím člověkem.

¹¹⁶ Empirické materiály – vlastní výzkumné šetření

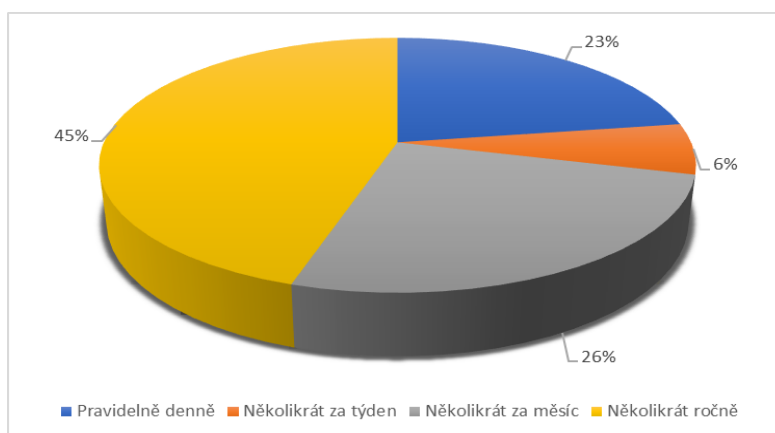
Graf č. 7 Pokud nějakou drogu užíváš, tak z jakého důvodu?¹¹⁷

Tato otázka mířila na ty, kteří drogu užívají častěji, a tedy za jakým účelem. Nejčastějším důvodem byl pocit nudy, který uvedlo 38 % respondentů, tedy (10 ze 169). Dále 23 % respondentů, tedy (6 ze 169), užívá drogu, jelikož díky tomu utíkají před problémy. Dalších 15 % respondentů, tedy (4 ze 169), uvedlo, že jejich důvodem je užívání alkoholu na oslavách. Následných 8 % respondentů, tedy (2 ze 169), uvedlo za jejich důvod užívání drogy obstání před druhými. Také 8 % respondentů, tedy (2 ze 169), uvedlo, že jsou k užívání drogy nuceni. Dále 4 % respondentů, tedy (1 ze 169), uvedla za důvod chuť k alkoholu. Zbývá 4 % respondentů, (tedy 1 ze 169), uvedla, že jejich důvodem užívání drogy je stres.

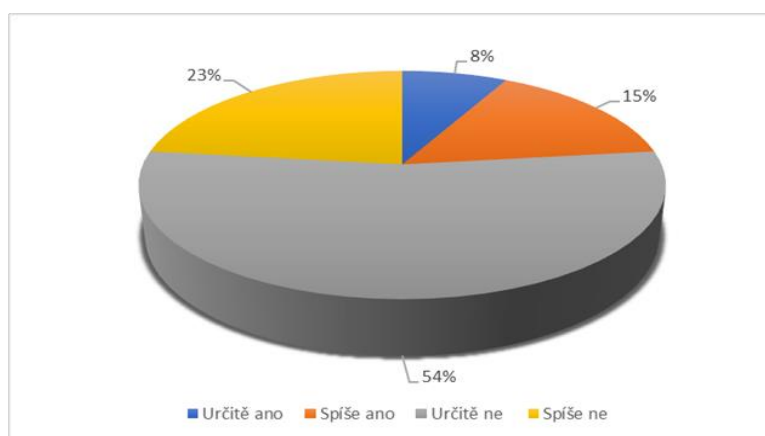
¹¹⁷ Empirické materiály – vlastní výzkumné šetření

Graf č. 8 Pokud nějakou drogu užíváš, tak jak často?¹¹⁸

Z tohoto grafu vyplývá, že 45 % respondentů, tedy (14 ze 169), užívá drogu několikrát ročně. Dále 26 % respondentů, tedy (8 ze 169), uvedlo, že drogu užívají několikrát za měsíc. Pravidelně denně drogu užívá 23 % respondentů, tedy (7 ze 169). Několikrát za týden drogu užívá 6 % respondentů, tedy (2 ze 169).

Graf č. 9 Pokud nějakou drogu užíváš, máš pocit, že jsi na droze závislý/závislá?¹¹⁹

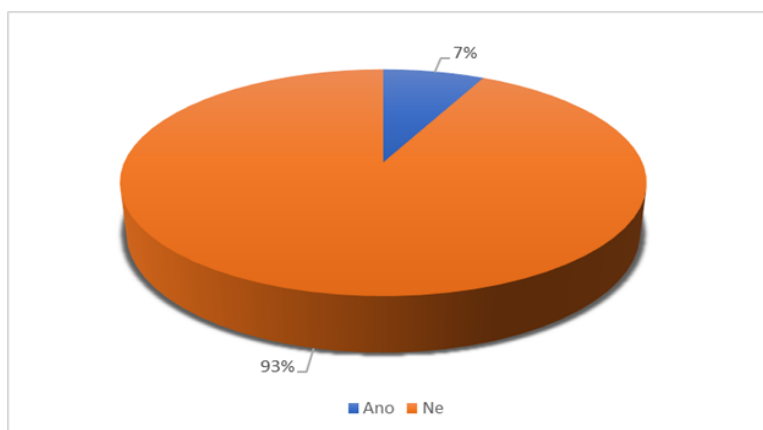

Nejvíce respondentů, kteří drogu užívají, a to 54 %, tedy (21 ze 169), uvedlo, že se na droze určitě necítí být závislí. Dále 23 % respondentů, tedy (9 ze 169), uvedlo, že se spíše necítí být na droze závislí. Možnost, že se spíše cítí být závislí uvedlo 15 % respondentů, tedy (6 ze 169). Určitě závisle se cítí 8 % respondentů, tedy (3 ze 169).

¹¹⁸ Empirické materiály – vlastní výzkumné šetření

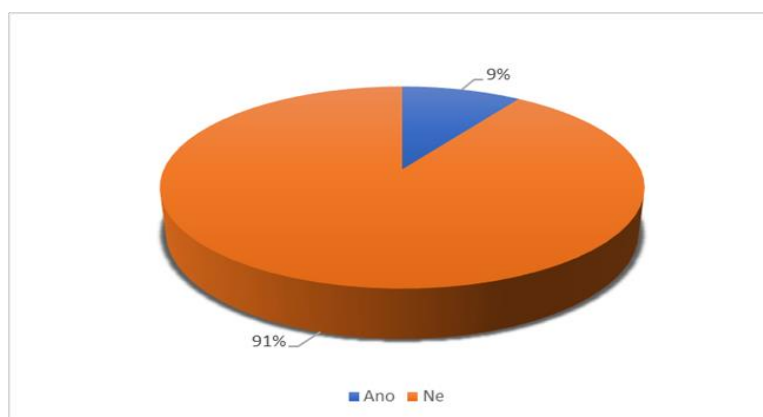
¹¹⁹ Empirické materiály – vlastní výzkumné šetření

Graf č. 10 Pokud jsi někdy nějakou drogu užil(a), dopustil(a) jsi se někdy pod vlivem této drogy nějakého protiprávního jednání (ublížení na zdraví, výtržnictví...)?¹²⁰

Nejvíce respondentů, a to 93 %, tedy (50 ze 169), uvedlo, že se nedopustilo pod vlivem drogy protiprávního jednání. Ovšem 7 % respondentů, tedy (4 ze 169), uvedlo, že se protiprávního jednání pod vlivem drogy někdy dopustilo.

Graf č. 11 Užívají se na vaší škole drogy?¹²¹

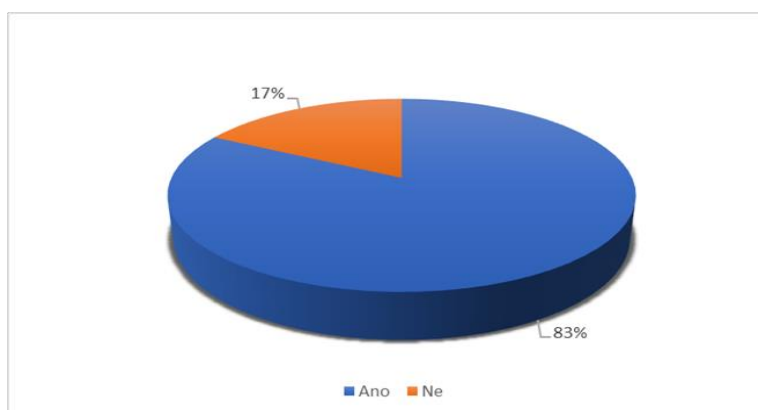

Tato otázka byla mířena na možný výskyt užívání drog na škole. Většina respondentů a to 91 %, tedy (143 ze 169), uvedlo, že se na jejich škole drogy neužívají. Zbýlých 9 % respondentů, tedy (15 ze 169), uvedlo, že se na jejich škole drogy užívají.

¹²⁰ Empirické materiály – vlastní výzkumné šetření

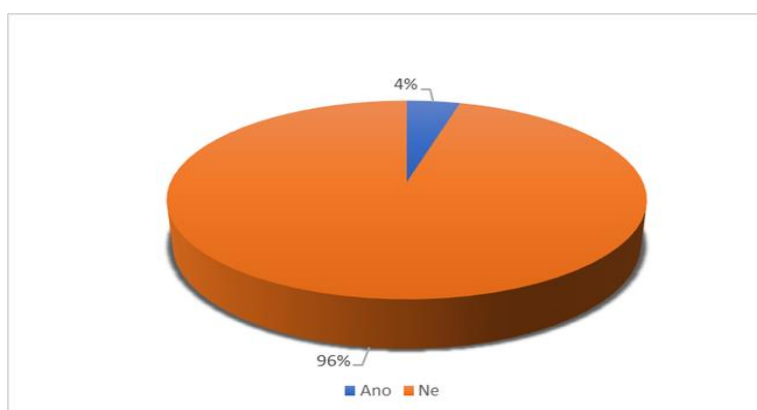
¹²¹ Empirické materiály – vlastní výzkumné šetření

Graf č. 12 Byla ti někdy droga nabídnuta?¹²²

Z grafu vyplývá, že 83 % respondentům, tedy (53 ze 169), byla někdy nabídnuta droga. Dále 17 % respondentů, tedy (11 ze 169), uvedlo, že jim droga nikdy nebyla nabídnuta.

Graf č. 13 Nabízel(a) jsi někdy někomu drogu?¹²³

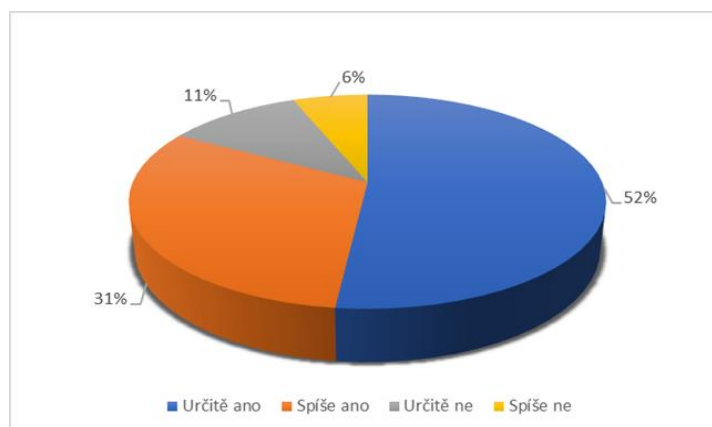

Z tohoto grafu vyplývá, že 96 % respondentů, tedy (157 ze 169), nikomu drogu nenabídlo. Zbývá 4 % respondentů, tedy (7 ze 169), uvedla, že drogu již někomu nabídla.

¹²² Empirické materiály – vlastní výzkumné šetření

¹²³ Empirické materiály – vlastní výzkumné šetření

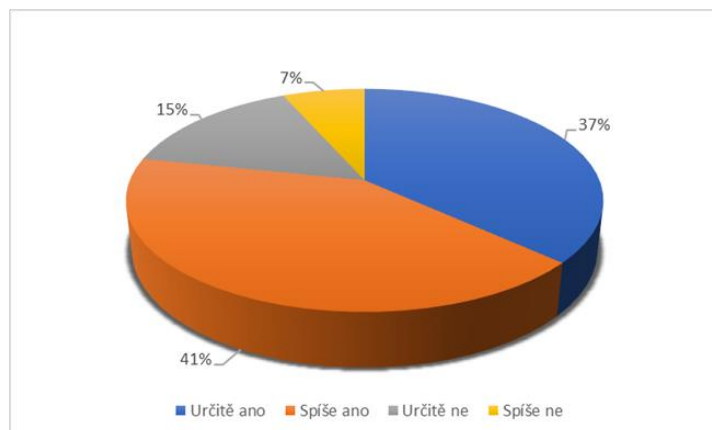
Graf č. 14 Myslíš, že by mělo být tvou povinností oznámit rodičům či učitelům, když zjistíš, že někdo z tvých známých či přátel užívá nebo nabízí drogy? ¹²⁴

Otázka mířila na to, zda by mělo být respondentovou povinností oznámit skutečnost, že jejich známý či přítel užívá nebo nabízí drogy. Nejvíce respondentů a to 52 % respondentů, tedy (86 ze 169), uvedlo, že by mělo určitě být jejich povinností takovouto skutečnost oznámit. Dále 31 % respondentů, tedy (52 ze 169), by takovouto skutečnost nejspíše oznámilo. Dalších 11 % respondentů, tedy (18 ze 169), by takovouto skutečnost určitě neohlásilo. Posledních 6 % respondentů, tedy (10 ze 160), by takovouto skutečnost spíše neohlásilo.

¹²⁴ Empirické materiály – vlastní výzkumné šetření

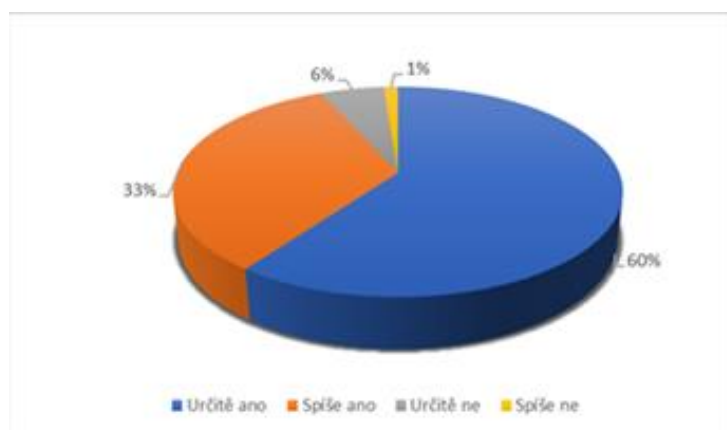
Graf č. 15 Myslíš si, že se vaše škola dostatečně věnuje problematice drog a drogové kriminalitě?¹²⁵

Z grafu vyplývá, že nejvíce respondentů a to 41 %, tedy (69 ze 169), si myslí, že se jejich škola spíše věnuje problematice drog a drogové kriminalitě. Následných 37 % respondentů, tedy (61 ze 169), uvedlo, že se jejich škola určitě dostatečně věnuje této problematice. Pocit, že se jejich škola určitě nevěnuje této problematice uvedlo 15 % respondentů, tedy (25 ze 169). Zbýlých 7 % respondentů, tedy (11 ze 169), uvedlo, že se jejich škola spíše nevěnuje této problematice.

¹²⁵ Empirické materiály – vlastní výzkumné šetření

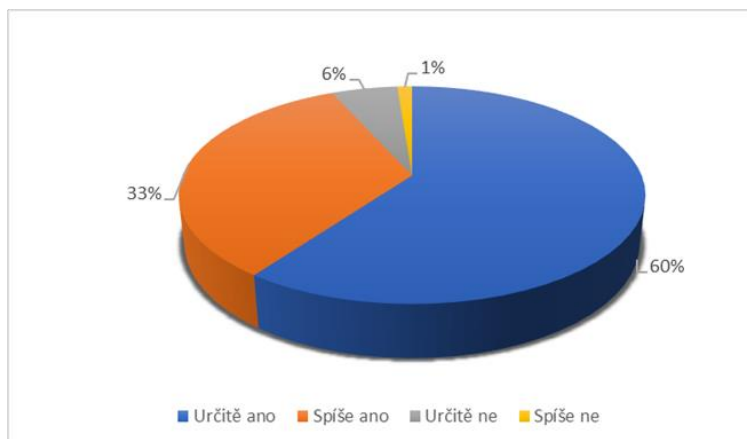
Graf č. 16 Kde ses nejvíce dozvěděl(a) o nebezpečí drog? ¹²⁶

Z grafu vyplývá, že nejvíce respondentů a to 28 % respondentů, tedy (119 ze 169), se o nebezpečí drog dozvědělo z výuky ve škole. Z internetu se o tomto nebezpečí dozvědělo 21 % respondentů, tedy (87 ze 169). Dále se 20 % respondentů, tedy (83 ze 169), o tomto nebezpečí dozvědělo od rodičů. Dalších 12 % respondentů, tedy (51 ze 169), se o tomto nebezpečí dozvědělo prostřednictvím televize. Od spolužáků se o tomto nebezpečí dozvědělo 6 % respondentů, tedy (25 ze 169). Z přednášky odborníka si informace o tomto nebezpečí odneslo 5 % respondentů, tedy (21 ze 169). Dále se 4 % respondentů, tedy (17 ze 169), o tomto nebezpečí dozvěděla z četby. Zbylá 4 % respondentů, tedy (15 ze 169), se o tomto nebezpečí dozvěděla od svých sourozenců.

¹²⁶ Empirické materiály – vlastní výzkumné šetření

Graf č. 17 Myslíš, že jsi dostatečně informovaný/informovaná o drogách a jejich nebezpečí? ¹²⁷

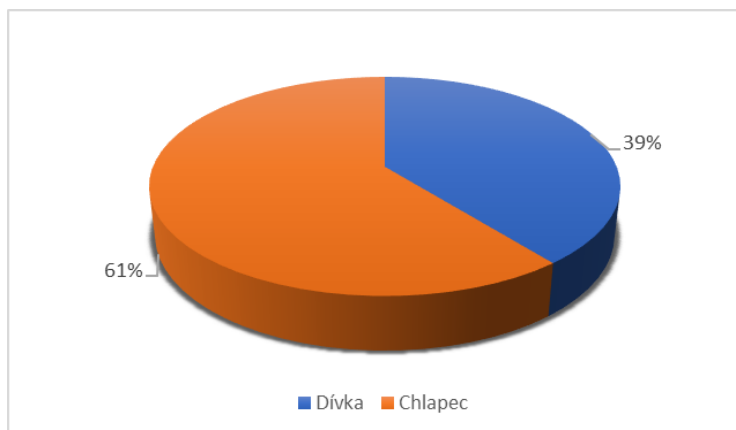

Pocit, že jsou určitě dostatečně informovaní má 60 % respondentů, tedy (99 ze 169). Spíše informovaně se cítí 33 % respondentů, tedy (55 ze 169). Dalších 6 % respondentů, tedy (9 ze 169) se určitě necítí být plně informováno. A zbylé 1 % respondentů, tedy (2 ze 169) se cítí spíše neinformovaně.

¹²⁷ Empirické materiály – vlastní výzkumné šetření

11.2 Výsledky kvalitativního výzkumného (dotazníkového) šetření na základní škole v Sezimově Ústí

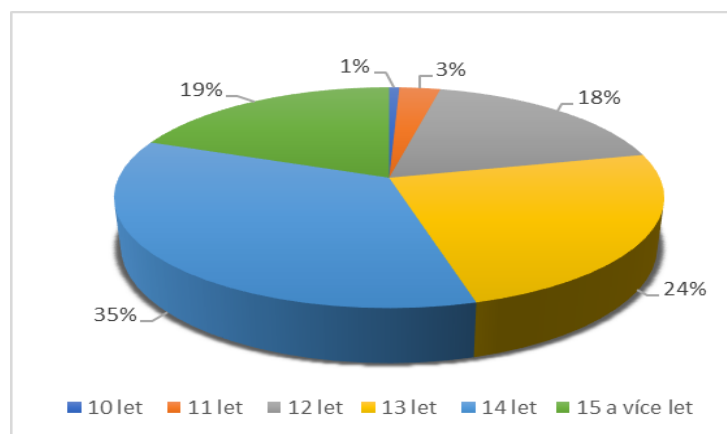
Graf č. 18 Jsi dívka nebo chlapec? ¹²⁸

Dotazníkové šetření se zúčastnilo celkem 140 respondentů ze základní školy v Sezimově Ústí. A to přesně 61 % chlapců, tedy (85 ze 140) a 39 % dívek, tedy (55 ze 140).

¹²⁸ Empirické materiály – vlastní výzkumné šetření

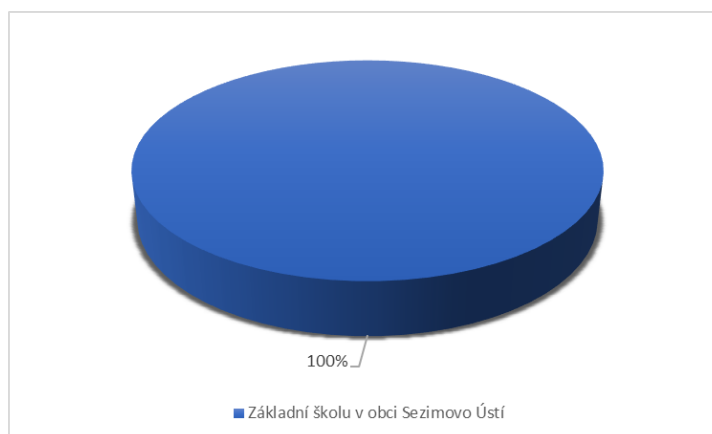
Graf č. 19 Kolik je ti let? ¹²⁹

Dotazníkového šetření se zúčastnili žáci druhého stupně, kdy byla věková hranice nastavena od deseti do patnácti a více let. Ve věku deseti let se zúčastnilo 1 % respondentů, tedy (1 ze 140). Ve věku jedenácti let se zúčastnila 3 % respondentů, tedy (4 ze 140). Ve věku dvanácti let se zúčastnilo 18 % respondentů, tedy (25 ze 140). Dále ve věku třinácti let se zúčastnilo 24 % respondentů, tedy (34 ze 140). Nejvíce respondentů se zúčastnilo ve věku čtrnácti let a to 35 % respondentů, tedy (49 ze 140). Poslední kategorií je kategorie respondentů ve věku patnácti a více let s 19 % respondentů, tedy (27 ze 140).

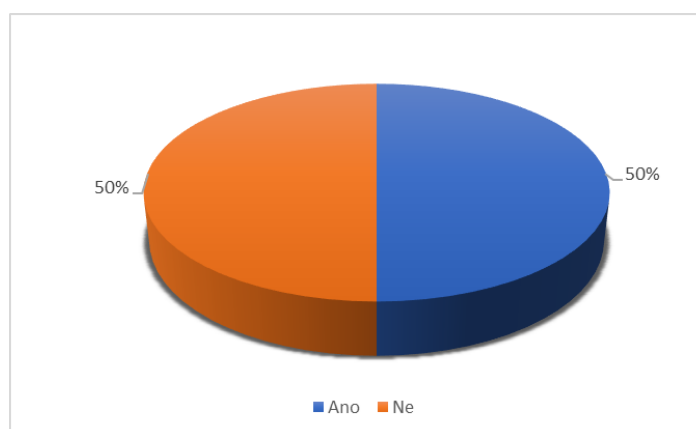
¹²⁹ Empirické materiály – vlastní výzkumné šetření

Graf č. 20 Jakou základní školu navštěvuješ?¹³⁰

Na tuto otázku odpovědělo 100 % respondentů ze základní školy v Sezimově Ústí, tedy (140 ze 140).

Graf č. 21 Užil(a) jsi někdy nějakou drogu?¹³¹

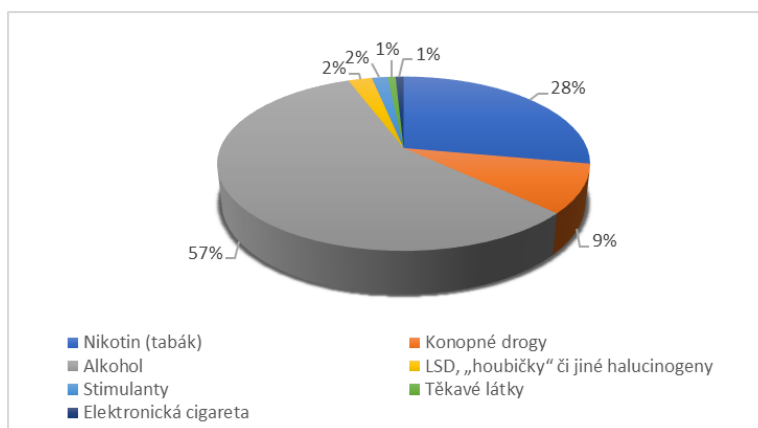

Z grafu vyplývá, že 50 % respondentů, tedy (70 ze 140), již drogu někdy užilo. A dalších 50 % respondentů, tedy (70 ze 140), uvedlo, že drogu nikdy neužilo.

¹³⁰ Empirické materiály – vlastní výzkumné šetření

¹³¹ Empirické materiály – vlastní výzkumné šetření

Graf č. 22 Pokud jsi nějakou drogu užil(a), tak jakou?¹³²

Kdo v předchozí otázce uvedl, že drogu někdy užil, tak na tuto otázku odpověděl jakou. Nejčastěji užitou drogu je alkohol, který užilo 57 % respondentů, tedy (70 ze 140). Druhou nejčastěji užitou drogu je nikotin, kterou užilo 28 % respondentů, tedy (34 ze 140). Třetími nejvíce užitými drogami jsou ty konopné, které užilo 9 % respondentů, tedy (11 ze 140). Dalšími užitými drogami jsou drogy halucinogenní, které užila 2 % respondentů, tedy (3 ze 140). Dále 2 % respondentů, tedy (2 ze 140), uvedla užití stimulačních drog. Těkavé látky užilo 1 % respondentů, tedy (1 ze 140). V dotazníku bylo možné uvést i jiné drogy. Je jimi uvedená elektronická cigareta, a to 1 % respondentů, tedy (1 ze 140).

¹³² Empirické materiály – vlastní výzkumné šetření

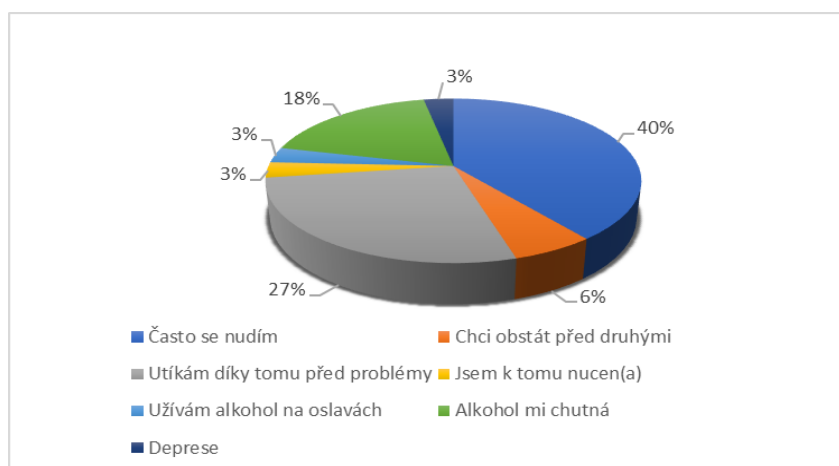
Graf č. 23 Pokud jsi někdy drogu užil(a), tak z jakého důvodu?¹³³

Tato otázka míří na důvod užití drog. Nejčastěji byly drogy užity ze zvědavosti a to 58 % respondentů, tedy (49 ze 140). Dalším důvodem bylo nabídnutí drogy kamarádem mimo školu, který uvedlo 16 % respondentů, tedy (14 ze 140). Dále 9 % respondentů, tedy (8 ze 140), uvedlo, že drogu užilo, aby zapadlo do party. Těžká životní situace byla důvodem pro 8 % respondentů, tedy (7 ze 140). Dále 5 % respondentů, tedy (4 ze 140), uvedlo, že drogu užilo, jelikož jim droga byla nabídnuta spolužákem nebo spolužačkou ve škole. Poslední 3 % respondentů, tedy (3 ze 140), uvedla užití drogy z důvodu nabídnutí cizím člověkem.

¹³³ Empirické materiály – vlastní výzkumné šetření

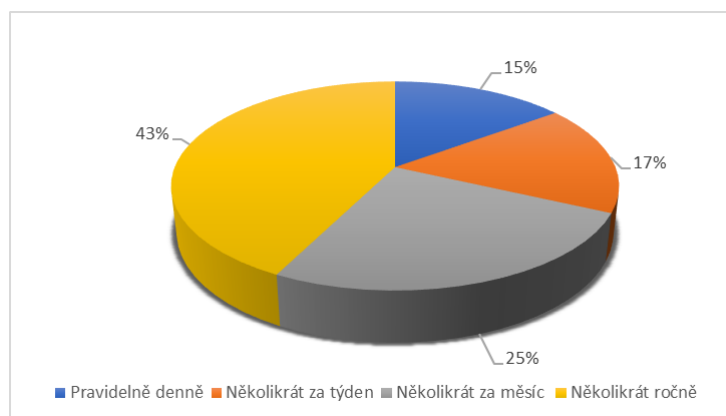
Graf č. 24 Pokud nějakou drogu užíváš, tak z jakého důvodu?¹³⁴

Tato otázka mířila na ty, kteří drogu užívají častěji, a tedy za jakým účelem. Nejčastějším důvodem byl pocit nudy, který uvedlo 40 % respondentů, tedy (13 ze 140). Dále 27 % respondentů, tedy (9 ze 140), užívá drogu, jelikož díky tomu utíkají před problémy. Dalších 18 % respondentů, tedy (4 ze 140), uvedlo, že jejich důvodem je chuť alkoholu. Dále 6 % respondentů, tedy (2 ze 140), užívají drogu, jelikož chtějí obstát před druhými. Dále 3 % respondentů, tedy (1 ze 140), uvedla, že alkohol užívají na oslavách. Další 3 % respondentů, tedy (1 ze 140), uvedla, že jsou k užívání drogy nucena. Poslední 3 % respondentů, tedy (1 ze 140), uvedla, že jejich důvodem užívání drogy je deprese.

¹³⁴ Empirické materiály – vlastní výzkumné šetření

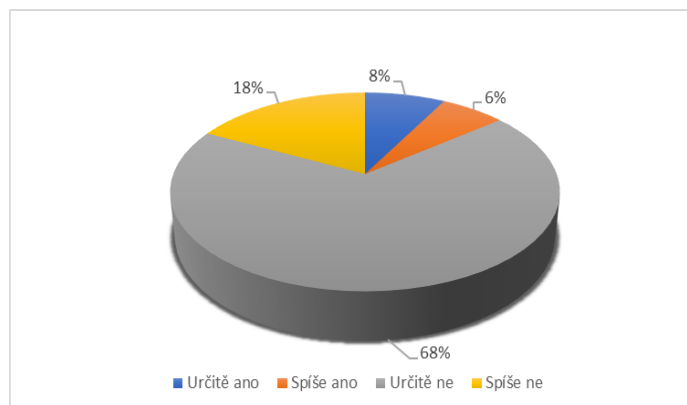
Graf č. 25 Pokud nějakou drogu užíváš, tak jak často?¹³⁵

Z grafu vyplývá, že 43 % respondentů, tedy (20 ze 140), užívá drogu několikrát ročně. Několikrát za měsíc drogu užívá 25 % respondentů, tedy (12 ze 140). Dále 17 % respondentů, tedy (8 ze 140), uvedlo, že drogu užívá několikrát za týden. Pravidelně denně drogu užívá 15 % respondentů, tedy (7 ze 140).

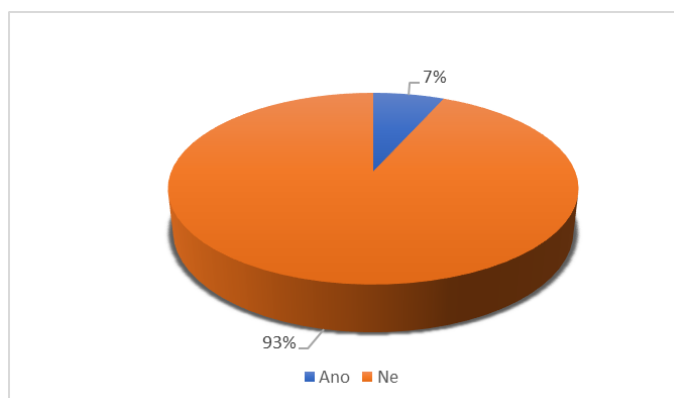
¹³⁵ Empirické materiály – vlastní výzkumné šetření

Graf č. 26 Pokud nějakou drogu užíváš, máš pocit, že jsi na droze závislý/závislá?¹³⁶

Určitě pocit závislosti necítí 68 % respondentů, tedy (43 ze 140). Dále 18 % respondentů, tedy (11 ze 140), uvedlo, že se spíše necítí být na droze závislé. Určitě závisle se cítí 8 % respondentů, tedy (5 ze 140). Posledních 6 % respondentů, tedy (4 ze 140), uvedlo, že se cítí spíše závisle.

Graf č. 27 Pokud jsi někdy nějakou drogu užil(a) nebo užíváš, dopustil(a) jsi se někdy pod vlivem této drogy nějakého protiprávního jednání (ublížení na zdraví, výtržnictví...)?¹³⁷

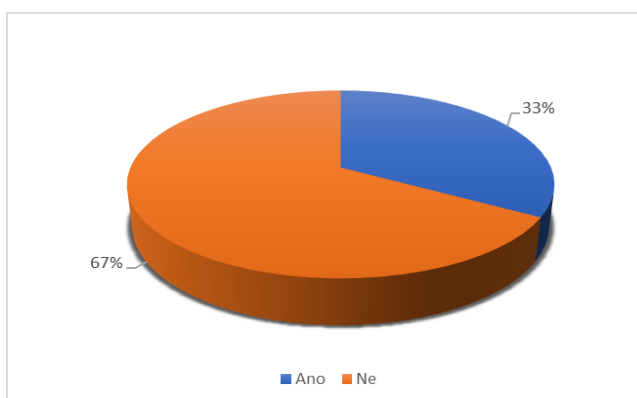

Nejvíce respondentů, a to 93 % respondentů, tedy (84 ze 140), uvedlo, že se nedopustilo pod vlivem drogy protiprávního jednání. Ovšem 7 % respondentů, tedy (6 ze 140), uvedlo, že se protiprávního jednání pod vlivem drogy dopustilo.

¹³⁶ Empirické materiály – vlastní výzkumné šetření

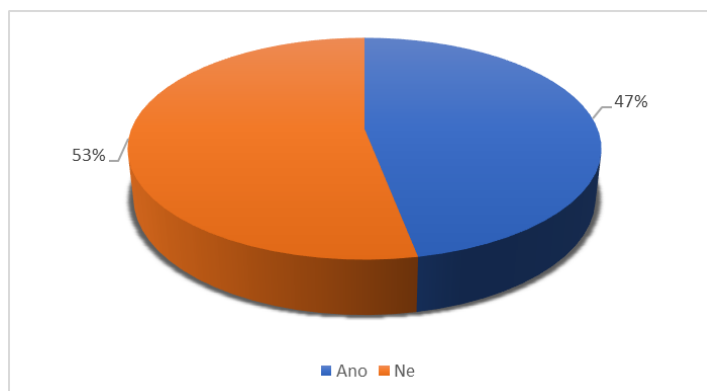
¹³⁷ Empirické materiály – vlastní výzkumné šetření

Graf č. 28 Užívají se na vaší škole drogy?¹³⁸

Nejvíce respondentů a to 67 %, tedy (84 ze 140), uvedlo, že se na jejich škole drogy neužívají. Zbýlých 33 % respondentů, tedy (42 ze 140), uvedlo, že se na jejich škole drogy užívají.

Graf č. 29 Byla ti někdy droga nabídnuta?¹³⁹

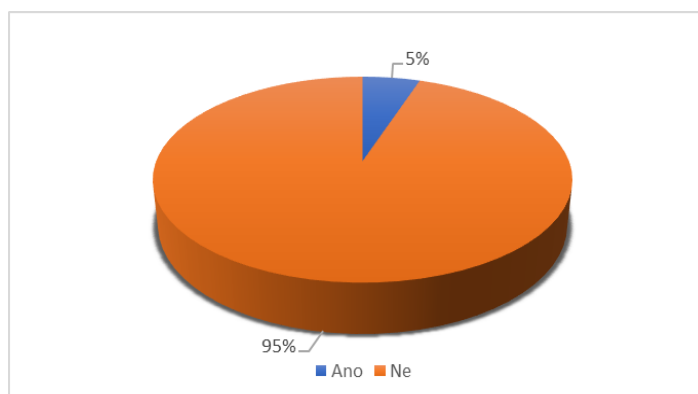

Z grafu vyplývá, že 53 % respondentů, tedy (70 ze 140), uvedlo, že jim droga nikdy nebyla nabídnuta. Zbýlých 47 % respondentů, tedy (62 ze 140), uvedlo, že jim droga někdy nabídnuta byla.

¹³⁸ Empirické materiály – vlastní výzkumné šetření

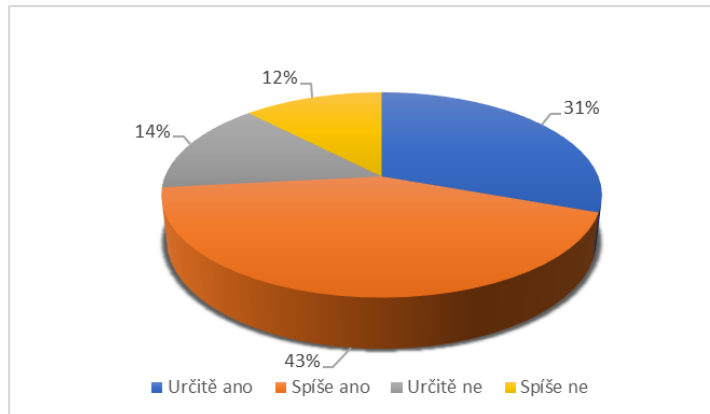
¹³⁹ Empirické materiály – vlastní výzkumné šetření

Graf č. 30 Nabízela(a) jsi někdy někomu drogu?¹⁴⁰

Většina respondentů a to 95 %, tedy (126 ze 140), uvedlo, že nikomu nikdy drogu nenabídlo. Zbýlých 5 % respondentů, tedy (7 ze 140), uvedlo, že drogu někdy někomu nabídlo.

Graf č. 31 Myslíš, že by mělo být tvou povinností oznámit rodičům či učitelům, když zjistíš, že někdo z Tvých známých či přátel užívá nebo nabízí drogy?¹⁴¹

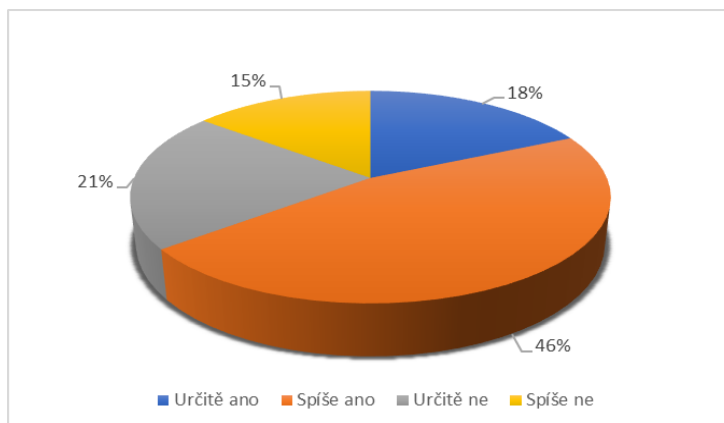

Pozitivní skutečnost je, že pro 43 % respondentů, tedy (56 ze 140), by spíše mělo být jejich povinností tuto skutečnost oznámit. Určitě by tuto skutečnost ohlásilo 31 % respondentů, tedy (40 ze 140). Dalších 14 % respondentů, tedy (16 ze 140), by tuto skutečnost určitě neoznámilo. Zbýlých 12 % respondentů, tedy (16 ze 140), by tuto skutečnost spíše neohlásilo.

¹⁴⁰ Empirické materiály – vlastní výzkumné šetření

¹⁴¹ Empirické materiály – vlastní výzkumné šetření

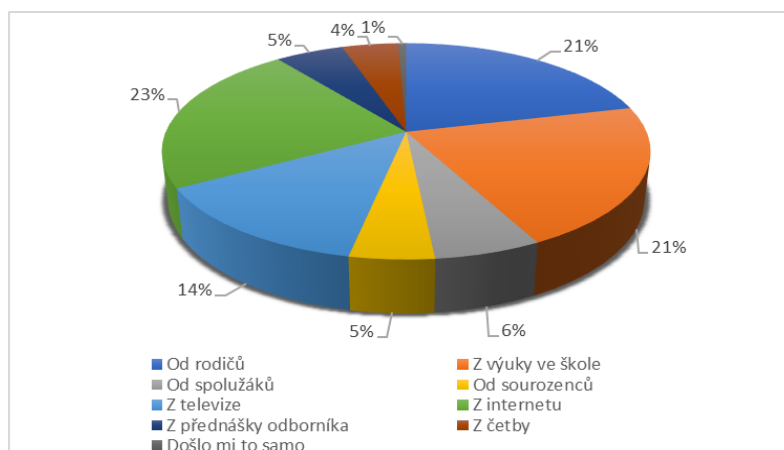
Graf č. 32 Myslíš si, že se vaše škola dostatečně věnuje problematice drog a drogové kriminalitě?¹⁴²

Nejvíce respondentů, a to 46 %, tedy (61 ze 140), uvedlo, že se jejich škola spíše věnuje problematice drog a drogové kriminalitě. Dále 21 % respondentů, tedy (28 ze 140), uvedlo, že se jejich škola určitě nevěnuje této problematice. Pocit, že se jejich škola této problematice určitě věnuje, má 18 % respondentů, tedy (24 ze 140). Zbýlých 15 % respondentů, tedy (19 ze 140), uvedlo, že se jejich škola dané problematice spíše nevěnuje.

¹⁴² Empirické materiály – vlastní výzkumné šetření

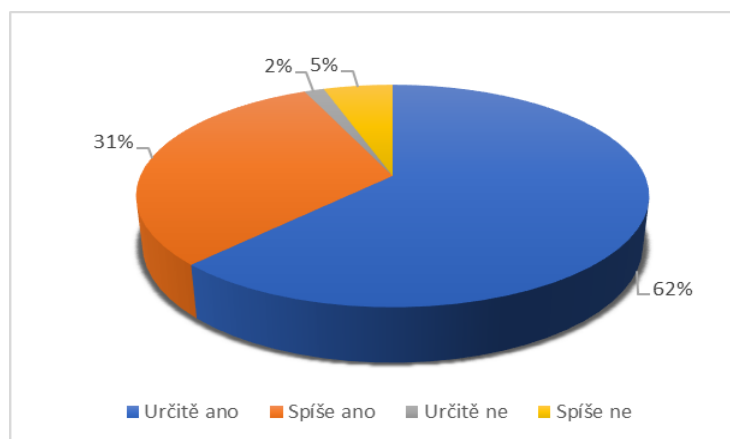
Graf č. 33 Kde jsi se nejvíce dozvěděl(a) o nebezpečí drog?¹⁴³

Nejvíce respondentů a to 23 %, tedy (72 ze 140), se o nebezpečí drog dozvědělo z internetu. Z výuky ve škole se o nebezpečí drog dozvědělo 21 % respondentů, tedy (67 ze 140). Také 21 % respondentů, tedy (67 ze 140), uvedlo, že se o tomto nebezpečí dozvědělo od rodičů. Následujících 14 % respondentů, tedy (43 ze 140), se o nebezpečí drog dozvědělo z televize. Dále 6 % respondentů, tedy (19 ze 140), uvedlo, že se o nebezpečí drog dozvědělo od spolužáků. Z přednášky odborníka se o nebezpečí drog dozvědělo 5 % respondentů, tedy (17 ze 140). Také 5 % respondentů, tedy (15 ze 140), se o tomto nebezpečí dozvědělo od svých sourozenců. Dále 4 % respondentů, tedy (14 ze 140), uvedla, že se o nebezpečí drog dozvěděla z četby. Poslední 1 %, které zastupuje jeden respondent uvedlo, že mu informace o nebezpečí drog došli samy.

¹⁴³ Empirické materiály – vlastní výzkumné šetření

Graf č. 34 Myslíš, že jsi dostatečně informovaný(á) o drogách a jejich nebezpečí?¹⁴⁴

Pocit plné informovanosti má 62 % respondentů, tedy (84 ze 140). Spíše informovaně se cítí 31 % respondentů, tedy (42 ze 140). Spíše neinformovaně se cítí 5 % respondentů, tedy (7 ze 140). Zbývá 2 % respondentů, tedy (2 ze 140) se cítí určitě neinformovaně.

¹⁴⁴ Empirické materiály – vlastní výzkumné šetření

11.3 Dílčí a zevšeobecňující závěrečné výstupy empirického šetření

Ze získaných informací z dotazníkového šetření bylo zjištěno to, že se více respondentů tohoto šetření, a to 169 respondentů, účastnilo na základní škole, dále jen „ZŠ“ v Kadani než v Sezimově Ústí, kde se šetření účastnilo 140 respondentů.

Nejpočetnější věkovou kategorií byla na kadaňské ZŠ kategorie třinácti let. V Sezimově Ústí jí byla věková kategorie čtrnácti let. Druhou nejpočetnější věkovou kategorií na ZŠ v Kadani byla kategorie dvanácti let, která byla naopak v Sezimově Ústí jako pátá. Třetí nejpočetnější věkovou kategorií na ZŠ v Kadani byla kategorie čtrnácti let a v Sezimově Ústí jí byla kategorie patnácti let. Čtvrtou věkovou kategorií na ZŠ v Kadani byla kategorie jedenácti let a v Sezimově Ústí to byla kategorie dvanácti let. Pátou a poslední věkovou kategorií na ZŠ v Kadani byla kategorie patnácti a více let. Pátou kategorií na ZŠ v Sezimově Ústí byla kategorie jedenácti let. Ze ZŠ v Sezimově Ústí žádný z respondentů nevedl, oproti ZŠ v Kadani, věkovou kategorii deseti let.

Negativním zjištěním je, že na ZŠ v Sezimově Ústí 70 ze 140 respondentů někdy drogy již užílo a dalších 70 respondentů drogy nikdy neužílo. V Kadani naopak drogu někdy užílo pouze 45 ze 169 respondentů. Lze konstatovat, že zkušenost s užíváním drog mají spíše respondenti ze ZŠ v Sezimově Ústí nežli ti ze ZŠ v Kadani.

Na obou základních školách je nejčastěji užitou drogou alkohol. Druhou nejčastěji užitou drogou na obou školách je nikotin. S třetí drogou, kterou jsou konopné drogy, je to naprosto stejné. Čtvrtými nejčastěji užitými drogami na obou školách jsou drogy halucinogenní. Pátými užitými drogami na obou školách jsou drogy stimulační. Osmými nejčastěji užitými drogami na obou školách jsou drogy těkavé. Rozdílem je, že jeden respondent ze ZŠ v Sezimově Ústí uvedl užití elektronické cigarety. Jeden respondent ze ZŠ v Kadani uvedl užití muškátového oříšku a jeden respondent ze stejné školy uvedl užití Neurolu.

Nejčastějším důvodem pro užití drogy byla zvědavost, kterou uvedlo 34 ze 169 respondentů ze ZŠ v Kadani a 49 ze 140 respondentů ze ZŠ v Kadani. Druhým nejčastějším důvodem bylo dle 14 ze 140 respondentů ze ZŠ v Sezimově Ústí nabídnutí drogy kamarádem mimo školu.

Dle 8 ze 169 respondentů ze ZŠ v Kadani druhým nejčastějším důvodem bylo vyskytnutí se v těžké životní situaci. Vrstevníci mají na jedince velký vliv, a tudíž ho mohou i svádět k užívání drog. S tím se váže skutečnost, že užití drogy z důvodu zapadnutí do party podstoupili 2 ze 169 respondentů ze ZŠ v Kadani a 8 ze 140 respondentů ze ZŠ v Sezimově Ústí. Užití drogy z důvodu nabídnutí spolužákem či spolužačkou uvedli 4 ze 140 respondentů ze ZŠ v Sezimově Ústí a 1 ze 169 respondentů ze ZŠ v Kadani. Dle výsledků lze konstatovat, že děti k prvotnímu užití drogy vede především zvědavost. Chtějí si drogy vyzkoušet, zjistit jaké mají účinky apod.

Nejčastějším důvodem užívání drog je dle respondentů ze ZŠ v Sezimově Ústí i Kadani pocit nudy. Optala jsem se přímo magistrů ze základní školy v Kadani, zda alespoň 50 % žáků druhého stupně využívají mimoškolní aktivity nabízené jejich školou. Byli mi poskytnuty informace o tom, že o kroužky a aktivity, zabezpečované školou, není ze strany žáků druhého stupně zájem. Tito žáci mají spíše své vlastní zájmy a aktivity či docházejí do základní umělecké školy nebo domova dětí a mládeže. Za druhý důvod užívání drog byl uveden útek před problémy a uvedla jej opět většina respondentů z obou ZŠ. Jak již bylo pátou otázkou zjištěno, tak nejčastěji užívanou drogou je alkohol. Další možný důvod, proč drogy respondenti užívají je ten, že 7 ze 169 respondentů ze ZŠ v Kadani a 1 ze 140 ze ZŠ v Sezimově Ústí užívají alkohol na oslavách.

Za pozitivní zjištění lze uvést to, že nejvíce respondentů z obou ZŠ užívá drogy několikrát do roka. Ze ZŠ v Kadani je to 14 ze 169 respondentů a ze ZŠ v Sezimově Ústí 20 respondentů ze 140. Pravidelně denně drogy užívá 7 ze 140 respondentů ze ZŠ s Sezimově Ústí a 7 ze 169 respondentů ze ZŠ v Kadani. Lze říci, že 7 respondentů na celkový počet respondentů není velký a je pozitivní, že počet není vyšší.

Pozitivně dopadlo i zjištění, co se pocitu závislosti týče. Nejvíce respondentů a to 21 ze 169 ze ZŠ v Kadani a 43 ze 140 ze ZŠ v Sezimově Ústí uvedlo, že se určitě necítí být na droze závislí. Určitě závisle na drogách se cítí 3 ze 169 respondentů ze ZŠ v Kadani. Na ZŠ v Sezimově Ústí se určitě závisle na drogách cítí 4 ze 140 respondentů. Dle mého názoru je pozitivní, že počet respondentů, kteří se cítí závisle není vyšší. Přesto by bylo dobré, aby jedinci o své závislosti řekli rodičům či učitelům. Dále se může s problémem drogové závislosti odborně pracovat.

Dalším pozitivním zjištěním je to, že nejvíce respondentů z obou ZŠ uvedlo, že se pod vlivem drogy nedopustili žádného protiprávního jednání. Ovšem 6 ze 140 respondentů ze ZŠ v Sezimově Ústí a 4 ze 169 respondentů ze ZŠ v Kadani se protiprávního jednání pod vlivem drog někdy dopustili.

Větší část respondentů z obou ZŠ uvedla, že se na jejich škole drogy neužívají. Menší část respondentů ze ZŠ v Sezimově Ústí, a to 42 ze 140 respondentů uvedlo, že se na jejich škole drogy užívají. Menší část respondentů ze ZŠ v Kadani také uvedla, že se na jejich škole užívají drogy, ale je jich podstatně méně a to 15 ze 169 respondentů. Tudíž lze říci, že na ZŠ v Sezimově Ústí je větší výskyt užívání drog dětmi. Z poskytnutých informací se na ZŠ v Kadani výskyt užívání drog dětmi sleduje a popřípadě se řeší.

Negativním zjištěním je to, že 62 ze 169 respondentům byla někdy droga nabídnuta. Podobně tomu tak je i na ZŠ v Kadani, kde 53 ze 169 respondentů byla droga někdy nabídnuta.

Pozitivním zjištěním, co se nabízení drog respondenty týče, tak většina respondentů z obou škol nikdy nikomu drogu nenabídli. Zbýlá část respondentů, a to 7 ze 140 respondentů, ze ZŠ v Sezimově Ústí a 7 ze 169 respondentů ze ZŠ v Kadani uvedli, že drogu někomu někdy už nabídli.

Je pozitivní, že pro většinu respondentů ze ZŠ v Sezimově Ústí by mělo být spíše jejich povinností oznámit učitelům nebo rodičům skutečnost, že někdo z jeho blízkého okolí užívá drogu/drogy. Většina respondentů ze ZŠ v Kadani uvedla, že by určitě mělo být jejich povinností oznámit danou skutečnost. Ovšem pro menší část respondentů, a to 18 ze 140 respondentů, ze ZŠ v Sezimově Ústí a 18 ze 169 respondentů ze ZŠ v Kadani by určitě neměla být povinností danou skutečnost ohlásit učitelům nebo rodičům.

Pozitivní zjištění je, že většina respondentů z obou ZŠ uvedla, že se jejich škola spíše věnuje problematice drog a drogové kriminalitě. Další větší část respondentů také z obou ZŠ uvedla, že se jejich škola dostatečně věnuje této problematice. Pocit, že se jejich škola této problematice určitě nevěnuje má 24 ze 140 respondentů ze ZŠ v Sezimově Ústí a 25 ze 169 respondentů ze ZŠ v Kadani. Spíše se dané problematice, dle 19 ze 140 respondentů ze ZŠ v Sezimově Ústí a 11 ze 169 respondentů ze ZŠ v Kadani, jejich škola nevěnuje. Z poskytnutých informací má ZŠ v Kadani zřízeného metodika prevence s certifikátem studia.

O nebezpečí drog se nejvíce respondentů, a to 72 ze 140 ze ZŠ v Sezimově Ústí dozvědělo prostřednictvím internetu. Kdežto nejvíce respondentů, a to 119 ze 169 ze ZŠ v Kadani se o tomto nebezpečí dozvědělo z výuky ve škole. Druhá velká část respondentů, a to 67 ze 140 ze ZŠ Sezimova Ústí uvedla, že se o nebezpečí drog dozvěděla z výuky ve škole, ale nelze říci, že by v tomto případě na ZŠ v Sezimově Ústí byla nedostatečná preventivní drogová opatření. Informace o drogách a jejich nebezpečí se od rodičů dozvědělo 67 ze 140 respondentů ze ZŠ v Sezimově Ústí a 83 ze 169 respondentů ze ZŠ v Kadani. Lze konstatovat, že prevence v rodině není nekvalitní a rodiče se snaží o drogách se svými dětmi hovořit. Prevence prostřednictvím školy a rodiny je zajisté důležitá, ale informace o drogách přímo z přednášek odborníka si odneslo pouze 17 ze 140 respondentů ze ZŠ v Sezimově Ústí a 21 ze 169 respondentů ze ZŠ v Kadani.

Je však důležité, aby děti byly informované o drogách a jejich nebezpečí. Dle odpovědí se většina respondentů na obou ZŠ cítí plně informovaně, což je velice pozitivní zjištění. Spíše neinformovaně se cítí 7 ze 140 respondentů ze ZŠ v Sezimově Ústí a pouze 2 ze 169 respondentů ze ZŠ v Kadani. Určitě neinformovaně o daném tématu se cítí 2 ze 140 respondentů ze ZŠ v Sezimově Ústí a 9 ze 169 respondentů ze ZŠ v Kadani. Z poskytnutých informací se celé první pololetí roku 2021/2022 ZŠ v Kadani zapojila do projektu primární prevence s názvem „Desatero pro primární prevenci“ ve všech třídách na druhém stupni v rámci předmětů Výchova ke zdraví a Občanská nauka. V druhém pololetí roku 2021/2022 má ZŠ v Kadani v plánu přednáška o AIDS. Škola se tak snaží o prevenci a informovanost žáků o drogách a jejich nebezpečí.

Závěr

Hlavním cílem „práce“ bylo formou širšího analyticko-syntetizujícího vhledu primárně teoreticky demonstrovat základní pojmosloví a východiska zkoumané tematické oblasti. Mezi tyto teoreticky analyzované pojmosloví a východiska lze zařadit např. droga, závislost a období staršího školního věku. K objasnění legislativních aspektů zkoumané tematické oblasti bylo využito legislativních dokumentů a to, zákona č. 40/2009 Sb. trestní zákoník a zákona č. 218/2003 Sb. o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a soudnictví ve věcech mládeže.

Vedlejším cílem empirické části „práce“ bylo formou kvalitativního výzkumného (dotazníkového) šetření detekovat možný výskyt nabízení či užívání drog na vybraných školských zařízeních ve městě Kadaň a Sezimovo Ústí. Dále zjistit úroveň informovanosti oslovených respondentů, tj. žáků tzv. „staršího školního věku“ o drogách a drogové kriminalitě.

Z informací získaných pomocí dotazníkového šetření bylo zjištěno, že návykovou látku užilo více respondentů ze ZŠ v Sezimově Ústí než ze ZŠ v Kadani. Toto zjištění zpracovatelku „práce“ překvapilo, jelikož očekávala, že zkušenost s drogami budou mít spíše respondenti ze ZŠ v Kadani, jelikož se jedná o školské zařízení nacházející se ve vyloučené městské oblasti. Naopak ZŠ v Sezimově Ústí se nachází v poklidnějším menším městě.

Dále bylo z dotazníkového šetření zjištěno, že se dle většiny respondentů z obou ZŠ na jejich školách návykové látky neužívají. Menší skupina respondentů z obou ZŠ naopak uvedla, že se na jejich školách drogy užívají. Ovšem v té menší skupině ze ZŠ v Sezimově Ústí bylo 42 ze 140 respondentů a ze ZŠ v Kadani 15 ze 169 respondentů. Zpracovatelka „práce“ očekávala větší výskyt užívání drog na ZŠ v Kadani.

Pozitivním zjištěním je, že 126 ze 140 respondentů ze ZŠ v Sezimově Ústí a 157 ze 169 respondentů ze ZŠ v Kadani nikdy nikomu drogu nenabídlo.

Co se informovanosti respondentů, prostřednictvím školy, týče jsou výsledky velice pozitivní. Většina respondentů z obou ZŠ uvedla, že se jejich škola dostatečně věnuje problematice drog a drogové kriminalitě. Celkově se plně informovaně cítí opět většina respondentů z obou ZŠ.

Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

1. BARNARDOVÁ, M. *Drogová závislost a rodina*. Praha: Triton, 2011. 208 s. ISBN 978-80-7387-386-8.
2. CALIFANO, J A., Jr., *How to raise a drug-free kid: the straight dope for parents*. New York: Atria Books, © 2014. 411 s. ISBN 978-1-4767-2843-8.
3. CAMPBELL, R. *Tvoje dítě a drogy*. Bratislava: Porta libri, 2003. 174 s. ISBN 80-89067-09-03.
4. HÁJNY, M. *O rodičích, dětech a drogách*. Praha: GRADA, 2001. 134 s. ISBN 80-247-0135-9.
5. HAVRDOVÁ, E., ed. *Tvorba a realizace projektů prevence kriminality mládeže*. Praha: Centrum pro veřejnou politiku, 2007. 186. s. ISBN 978-80-239-9950-1.
6. Kolektiv autorů sdružení SANANIM. *Drogy : otázky a odpovědi : příručka pro rodinné příslušníky a pomáhající profese*. Praha: Portál, 2007. 200 s. ISBN 978-80-7367-223-2.
7. Kolektiv autorů. *Problémy se třídou?* Praha: Nakladatelství Dr. Josef Raabe, s.r.o., © 2014. 88 s. ISBN 978-80-87553-40-4.
8. MAHDALÍČKOVÁ, J. *Víme o drogách všechno?*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. 124 s. ISBN 978-80-7478-589-4.
9. MATOUŠEK, O. a MATOUŠKOVÁ, A. *Mládež a delikvence*. Vyd. 3., aktualiz. Praha: Portál, 2011. 344 s. ISBN 978-80-7367-825-8.
10. MORAVCOVÁ, E., PODANÁ, Z., BURIÁNEK, J. a kol. *Delikvence mládeže: Trendy a souvislosti*. Praha: TRITON, 2015. 231 s. ISBN 978-80-7387-860-3.
11. NEPUŠTIL, P a GEREGOVÁ, M. *Bez podmínek: metody psychosociální podpory pro lidi užívající drogy*. Brno: Masarykova univerzita, 2020. 219 s. ISBN 978-80-210-9667-7.
12. NEŠPOR, K. a CSÉMY, L. *Alkohol, drogy a vaše děti: Jak problémům předcházet, jak je včas rozpoznat, jak je zvládat*. 2. rozšířené vydání. Praha: Sportpropag, MŠMT ČR, 1994. 160 s.
13. NEŠPOR, K. *Návykové chování a závislost: současné poznatky a perspektivy léčby*. 5. rozšířené vydání. Praha: Portál, 2018. 256 s. ISBN 978-80-262-1357-4.
14. NEŠPOR, K. *Vaše děti a návykové látky*. Praha: Portál, 2001. 160 s. ISBN 80-7178-515-6.

15. PRESL, J. *Drogová závislost: Může být ohroženo i Vaše dítě?*. 2. rozšířené vydání. Praha: MAXDORF, 1995. 88 s. ISBN 80-85800-25-X.
16. ZOUBKOVÁ, I. a MOULISOVÁ, M. *Kriminologie a prevence kriminality*. Praha: ARMEX, 2004. 146 s. ISBN 80-86795-05-5.
17. ZOUBKOVÁ, I. *Kontrola kriminality mládeže*. Dobrá voda u Pelhřimova: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2002. 231 s. ISBN 80-86473-08-02.

Elektronické zdroje

1. KŘÍHA, J. *Preventivní politika*. [online prezentace]. 2020 [cit. 2022-01-28]. Dostupné z: <https://1url.cz/IK9MH>
2. *Nabídkový list programu všeobecné primární prevence* [online]. Praha: PROXIMA SOCIALE [cit. 2022-01-30]. Dostupné z: <https://www.proximasociale.cz/res/archive/002/002422.pdf>
3. *Národní ústav pro vzdělávání: Školní metodik prevence* [online]. Praha: NÚV – Národní ústav pro vzdělávání, © 2011-2022 [cit. 2022-01-30]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/projekty/rspp/skolni-metodik-prevence>
4. *Prev-centrum: Alkohol* [online]. Praha, 2017 [cit. 2021-10-16] Dostupné z: <https://www.prevcentrum.cz/informace-o-drogach/alkohol/>
5. *Prev-centrum: Heroin* [online]. Praha, 2017 [cit. 2021-10-29]. Dostupné z: <https://www.prevcentrum.cz/informace-o-drogach/heroin/>
6. *Prev-centrum: Těkavé látky* [online]. Praha, 2017 [cit. 2021-11-05]. Dostupné z: <https://www.prevcentrum.cz/informace-o-drogach/tekave-latky/>
7. *Prevence* [online]. Český Brod: Občanské sdružení LECCOS [cit. 2022-01-30]. Dostupné z: <https://leccos.cz/zvonice/primarni-prevence/>
8. PTÁČEK, J. a KUŽELOVÁ, H. *Vývojová psychologie pro sociální práci* [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, 2013. [cit. 2021-10-08]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/documents/20142/954010/psychologie.pdf/91da3174-0856-99ce-5c24-2704a0cc7d55>
9. *Státní zdravotní ústav. Halucinogenní látky: Co to je?* [online]. Praha: Ministerstvo zdravotnictví ČR a Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR, 2021 [cit. 2021-10-08]. Dostupné z: <https://www.nzip.cz/clanek/303-halucinogenni-latky-zakladni-informace>

10. *Státní zdravotní ústav. Stimulační látky: Co to je?* [online]. Praha: Ministerstvo zdravotnictví ČR a Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR, 2021 [cit. 2021-10-08]. Dostupné z: <https://www.nzip.cz/clanek/258-stimulacni-latky-zakladni-informace>
11. *Státní zdravotní ústav. Tlumivé látky: Co to je?* [online]. Praha: Ministerstvo zdravotnictví ČR a Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR, 2021 [cit. 2021-10-08]. Dostupné z: <https://www.nzip.cz/clanek/244-tlumive-latky-zakladni-informace>
12. *Státní zdravotní ústav. Užívání tabáku - základní pojmy* [online]. Praha: Ministerstvo zdravotnictví ČR a Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR, 2021 [cit. 2021-10-12]. Dostupné z: <https://www.nzip.cz/clanek/431-uzivani-tabaku-zakladni-pojmy>
13. *Substituční léčba: Drogy jako útek před realitou* [online]. Praha [cit. 2021-01-28]. Dostupné z: <https://www.substitucni-lecba.cz/novinky/drogy-jako-utek-pred-realitou-349>
14. *Substituční léčba: Rozdělení drog* [online]. Praha [cit. 2022-01-23]. Dostupné z: <https://www.substitucni-lecba.cz/rozdeleni-drog>
15. *Závislost na marihuaně: Závislí uživatelé marihuany* [online]. Praha, 2021 [cit. 2021-11-06]. Dostupné z: <https://adicare.cz/zavislosti/zavislost-na-marihuane/>
16. *Zdroje léčivých látek aneb co je to vlastně droga* [online]. Český rozhlas, 2011 [cit. 2021-09-27]. Dostupné z: <https://temata.rozhlas.cz/zdroje-lecivych-latek-aneb-co-je-vlastne-droga-7857252>

Legislativní dokumenty

1. ČESKO. *Zákon č. 40/2009 Sb. trestní zákoník*. In Sbíрка zákonů, Česká republika. 2009, částka 11. [online]. [cit. 2021-09-27]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40>
2. ČESKO. *Zákon č. 218/2003 Sb. o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže)*. In Sbíрка zákonů, Česká republika. 2003, částka 79. [online]. [cit. 2021-03-15]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2003-218>

Seznam zkratek

Apod. – a podobně

LSD – dietylamid kyseliny lysergové

MDMA – 3,4 - methylenedioxyamfetamin

Např. – například

THC – tetrahydrokanabinol

Tj. – to jest

Tzv. – takzvaně

ZŠ – základní škola

Seznam tabulek a grafů

Graf č. 1.....	45
Graf č. 2.....	46
Graf č. 3.....	47
Graf č. 4.....	47
Graf č. 5.....	48
Graf č. 6.....	49
Graf č. 7.....	50
Graf č. 8.....	51
Graf č. 9.....	51
Graf č. 10.....	52
Graf č. 11.....	52
Graf č. 12.....	53
Graf č. 13.....	53
Graf č. 14.....	54
Graf č. 15.....	55
Graf č. 16.....	56
Graf č. 17.....	57
Graf č. 18.....	58
Graf č. 19.....	59
Graf č. 20.....	60

Graf č. 21.....	60
Graf č. 22.....	61
Graf č. 23.....	62
Graf č. 24.....	63
Graf č. 25.....	64
Graf č. 26.....	65
Graf č. 27.....	65
Graf č. 28.....	66
Graf č. 29.....	66
Graf č. 30.....	67
Graf č. 31.....	67
Graf č. 32.....	68
Graf č. 33.....	69
Graf č. 34.....	70

Přílohy

Příloha I: Dotazník

Ahoj, jsem studentka 3. ročníku vysoké školy oboru Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě. Ráda bych Tě poprosila o pár minut Tvého času pro vyplnění tohoto anonymního dotazníku. Výsledky dotazníku budou využity v mé bakalářské práci. Předem děkuji za vyplnění a vážím si Tvého času.

1. Jsi dívka nebo chlapec?

- a) Dívka
- b) Chlapec

2. Kolik je Ti let?

- a) 10
- b) 11
- c) 12
- d) 13
- e) 14
- f) 15 a více

3. Jakou základní školu navštěvuješ?

- a) Základní školu v obci Kadaň
- b) Základní školu v obci Sezimovo Ústí

4. Užil(a) jsi někdy nějakou drogu?

- a) ano
- b) ne

5. Pokud jsi již nějakou drogu užil(a), tak jakou?

- a) Nikotin (tabák)
- b) Konopné drogy (marihuana, hašiš)
- c) Alkohol
- d) LSD, „houbičky“ či jiné halucinogeny
- e) Stimulanty (pervitin, kokain, extáze)
- f) Těkavé látky (toluen či jiná organická rozpouštědla nebo chemické látky)
- g) Jiné

6. Pokud jsi někdy užil(a) drogu, tak z jakého důvodu?

- a) ze zvědavosti
- b) abych zapadl(a) do party
- c) byl(a) jsem v těžké životní situaci
- d) droga mi byla nabídnuta kamarádem nebo kamarádkou mimo školu
- e) droga mi byla nabídnuta cizím člověkem

7. Pokud nějakou drogu užíváš, tak z jakého důvodu

- a) často se nudím
- b) chci obstát před druhými
- c) utíkám díky tomu před problémy
- d) jsem k tomu nucen(a)
- e) Jiný

8. Pokud nějakou drogu užíváš, tak jak často?

- a) pravidelně denně
- b) několikrát za týden
- c) několikrát za měsíc
- d několikrát ročně

9. Pokud nějakou drogu užíváš, máš pocit, že jsi na droze závislý/závislá?

- a) určitě ano
- b) spíše ano
- c) určitě ne
- d) spíše ne

10. Pokud jsi někdy nějakou drogu užil(a) nebo užíváš dopustil(a) jsi se pod vlivem této drogy nějakého protiprávního jednání (ublížení na zdraví, výtržnictví...)?

a) ano

b) ne

11. Užívají se na Vaší škole drogy?

a) ano

b) ne

12. Byla Ti někdy nějaká droga nabídnuta?

a) ano

b) ne

13. Nabízel(a) jsi někdy někomu drogu?

a) ano

b) ne

14. Myslíš, že by mělo být tvou povinností oznámit rodičům či učitelům, když zjistíš, že někdo z Tvých známých či přátel užívá nebo nabízí drogy?

a) určitě ano

b) spíše ano

c) určitě ne

d) spíše ne

15. Myslíš si, že se vaše škola dostatečně věnuje problematice drog a drogové kriminalitě?

a) určitě ano

b) spíše ano

c) určitě ne

d) spíše ne

16. Kde jsi se nejvíce dozvěděl(a) o nebezpečí drog?

- a) od rodičů
- b) z výuky na škole
- c) od spolužáků
- d) od sourozenců
- e) z televize
- f) z internetu
- g) z přednášky odborníka
- h) z četby
- ch) Jiné

17. Myslíš si, že jsi dostatečně informovaný/informovaná o drogách a jejich nebezpečí?

- a) určitě ano
- b) spíše ano
- c) určitě ne
- d) spíše ne